

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
Βρυσακίου 15 & Κλάδου, 105 55 Αθήνα
τηλ.: 210 3215 146 / fax: 210 3215 147
e-mail: sadas-pea@tee.gr • www.sadas-pea.gr

'ARCHITEKTONES'
JOURNAL OF THE ASSOCIATION OF GREEK ARCHITECTS
Issue 75, Cycle B, May/June/July 2009
Vrysakiou 15 & Kladou, 105 55 Athens
tel.: +30 210 3215 146 / fax: +30 210 3215 147

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Ευάγγελος Λυρούδης**
Αντιπρόεδρος: **Γιώργος Νικολάου**
Γεν. Γραμματέας: **Μαρία Κουρμπανά**
Ειδ. Γραμματέας: **Μυρτώ Δεσποτίδη**
Ταμίας: **Γαρυφαλιά Κοσμόγλου**
Μέλη: **Δημήτρης Δούμας**
Αντώνης Μασούνης
Δημήτρης Μαραβέας
Κώστας Μπαρδάκης
Κώστας Μπελιμπασάκης
Θανάσης Μπούμης
Γιάννης Πάνου
Ισιδωρος Σέμψης
Κώστας Τζατζάνης
Βασίλης Χατζηκίδης

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
Ευάγγελος Λυρούδης

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν
τις απόψεις των συντακτών τους.
Οι επίσημες θέσεις του ΣΑΔΑΣ και των άλλων
Συλλόγων Αρχιτεκτόνων δημοσιεύονται στη
στήλη Δραστηριότητες του συλλόγου.

Τιμή τεύχους 0,003 €

ΕΚΔΟΤΗΣ

Σωτήρης Δημακόπουλος
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ 3D Σ. Δημακοπούλου & ΣΙΑ ΕΕ
Καρνεάδου 20, 163 46 Ηλιούπολη
τηλ.: 210 9235 487-9
fax: 210 9222 743

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Όλγα Σπμαιοφορίδου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γιώργος Καλομνίδης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Βιργινία Παυλίδου
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

Λάμπης Δορλής

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

Αρετή Κατή

Μέλω Παπαδοπούλου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Νίκη Δανιηλίδου

DTP SERVICE

Sharpen

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

Αφοι Αθ. Τσακίρη ΑΕ

Κηφισού 18 ΑΘΗΝΑ

τηλ.: 210 5124 578, 210 5126 570

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Ευάγγελος Μοσχόφης

αρχιτέκτονες

Περιοδικό του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ | τεύχος 75 – περίοδος Β | Μάιος/Ιούνιος/Ιούλιος 2009

Εξώφυλλο: Concrete Circus, «Live» Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός 2007, Calgary, Καναδάς

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Όλγα Βενετσιάνου
Διονύσης Καννάς
Ειρήνη Κουφέλη
Αμαλία Κωτσάκη
Έλενα Λαϊνά
Μιχάλης Λεφαντζής
Άννα Μελανίτου
Ναταλία Μπαζαίου
Βασιλική Παναγιωτοπούλου
Μάρω Σίνου
Φραγκίσκα Χρυσολούρη

Ανταποκριτές:
Αριστοτέλης Δημητρακόπουλος [Κύπρος]
Νεκτάριος Κεφαλογιάννης [Βαρκελώνη]
Δημήτρης Μανίκας [Βιέννη]
Εμμανουήλ Ντούρλιας [Παρίσι]
Γ. Προκάκης, Α. Καλαντίδης [Βερολίνο]

Υπεύθυνος από Δ.Σ.:
Γιώργος Νικολάου
Μυρτώ Δεσποτίδη
Γραμματεία Σ.Ε.: Στέλλα Ρίζου

Επιθυμία του Συλλόγου είναι, να αξιοποιήσει τις απόψεις όλων των συναδέλφων μέσα από τις σελίδες του περιοδικού. Είναι δυνατόν, όλες οι συνεργασίες που θα αποστέλλονται στο περιοδικό, είτε υπό μορφή παρουσιάσεων έργων, θέσεων και επιστολών να καταχωρούνται στις σελίδες του. Η Σ.Ε. ενημερώνει όλους τους συναδέλφους που επιθυμούν να αποστείλουν υλικό, να τηρούν τις αναγκαίες τεχνικές προδιαγραφές που ισχύουν για το περιοδικό. Κάθε συνάδελφος που εκδηλώνει την πρόθεσή του για αρθρογραφία στα προγραμματισμένα αφιερώματα πρέπει να αποστέλει πρώτα ενημερωτική περίληψη του άρθρου του. Τα κείμενα πρέπει να είναι αποθηκευμένα σε δισκέτα και να συνοδεύονται από PRINT-OUT και φωτογραφικό υλικό, για άρθρα αφιερωμάτων η έκτασή τους πρέπει να κυμαίνεται από 1000-1200 λέξεις (συμπεριλαμβανομένων των παραπομπών ή των σημειώσεων), για άρθρα επικαίρων 700 λέξεις και για επιστολές 400 λέξεις. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση για περαιτέρω επεξεργασία από τη Σ.Ε. το υλικό να αποστέλλεται μόνο στη Γραμματεία του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση των βιβλίων για βιβλιοπαρουσίαση. Θα είναι πολύ χρήσιμο για όλους το περιοδικό να ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ και να ασκείται κριτική για το περιεχόμενο και την εμφάνισή του από όλους τους συναδέλφους.

Περιεχόμενα

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

- 20 «Δραστηριότητες Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ»
25 **Π.Κ. Κουμουندούρος**, «“Πράσινο” Mall, Λυρική και Βιβλιοθήκη για την ελίτ, “Πράσινο” Λόφος με υπαίθριες βιντεοθόνες για τον λαό»
26 **Π.Κ. Κουμουندούρος**, «Πρώην αεροδρόμιο και παραλία Ελληνικού: Όλα “πράσινα” χωρίς πράσινο!!!»
29 **Ι. Δρούγα**, «Οι ανελεύθεροι χώροι»
30 **Α. Φραδέλου**, «Τα πάντα είναι θέμα διατύπωσης... και εντύπωσης»

Π Ρ Α Σ Ι Ν Ο Β Η Μ Α

- 34 «Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για “Πρότυπους τύπους τριών κατοικιών 65, 80 και 95m² για αποκατάσταση των πυρόπληκτων κατοικιών, μετά τις εκτεταμένες πυκαγιές του Αυγούστου 2007”»

Α Ρ Χ Ι Τ Ε Κ Τ Ο Ν Ι Κ Ο Ι

Δ Ι Α Γ Ω Ν Ι Σ Μ Ο Ι Γ

- 44 «Δημαρχιακό Μέγαρο Δήμου Ιωαννιτών»
52 «Ανάπλαση Πλατείας Ηρώων Δήμου Ελευσίνας»
62 **Α. Κλειδωνάς**, «Θεσμός/Ξεπεσμός»
63 **Ι. Δρούγα**, «Προτάσεις της Επιτροπής Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ»
64 **Μ. Καλυβιώτη**, «μικρός-Μεγάλος Αρχιτέκτονας»
66 «Αποκατάσταση και νέα χρήση του Ανατολικού Νεωρίου, της Δεξαμενής ΖΑΝΕ και της Αποθήκης Άλατος στο λιμάνι του Ηρακλείου Κρήτης»

Στηρίξτε την έκδοση του περιοδικού μας

R Εξοφλείστε τις συνδρομές σας στον ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

R Εγγραφείτε στον Σύλλογο

ΟΝΟΜΑ:

ΕΠΩΝΥΜΟ:

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 146/480197-02 Εθνική Τράπεζα

ΠΡΟΣ: ΣΑΔΑΣ – ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΠΟΣΟ: 20,00 € (ετήσια συνδρομή) ή

20,00 € (εγγραφή και συνδρομή για τους συναδέλφους που έχουν αποκτήσει το πτυχίο τους την τελευταία πενταετία) ή

30,00 € (εγγραφή και συνδρομή)

επίκαιρα

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέμα: **Νομοσχέδιο για την τακτοποίηση των ημιυπαίθριων χώρων και την τροποποίηση διατάξεων του ΓΟΚ**

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων στη συνεδρίασή του της 08/07/09 αποφάσισε και διατυπώνει τις θέσεις του για το θέμα.

A. Οι διατάξεις για την «τακτοποίηση» των ημιυπαίθριων χώρων που περιλαμβάνονται στο σχετικό νομοσχέδιο, αποτελούν έκτακτη φορολόγηση που αποδεικνύει την αποτυχία της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης. Περαιτέρω:

1. Διαιωνίζεται η αυθαιρέσια στη δόμηση, παρά τις πρόσφατες εξαγγελίες για τον έλεγχο της (π.χ. το νέο ΡΣΑ).
2. Όσοι ανταποκριθούν στις διατάξεις για την τακτοποίηση, είναι δυνατόν να καταστούν όμηροι σε κάθε επόμενο έλεγχο από οποιονδήποτε άλλο φορέα.

B. Οι βιαστικές και πρόχειρες ρυθμίσεις, που εισάγονται για την τροποποίηση του ΓΟΚ, στο ίδιο νομοσχέδιο, περιφρονούν την ενδεδειγμένη διαδικασία κοινωνικού και επιστημονικού διαλόγου. Ταυτόχρονα αιφνιδιάζουν τους αρμόδιους φορείς, χωρίς να προσφέρουν τίποτα το ουσιαστικό στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Τέλος, τέτοιου είδους ρυθμίσεις δεν εξωραΐζουν το εισπρακτικό άγχος των κυβερνητικών μέτρων.

Γ. Καλούμε την κυβέρνηση να αποσύρει το νομοσχέδιο ώστε να υπάρξει διαβούλευση με τους αρμόδιους κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς και δηλώνουμε ότι σε περίπτωση ψήφισης του νομοσχεδίου, θα διερευνήσουμε μεταξύ άλλων τη δυνατότητα προσφυγής σε ένδικα μέσα με στόχο την κατάργησή του.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Με αφορμή την ανακοίνωση του σ.ν. για τη «Ρύθμιση θεμάτων του Πανεπιστημιακού και Τεχνολογικού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης» επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Η θεσμική ασυναρτησία και ασάφεια μεταξύ των βασικών ειδικοτήτων των μηχανικών δημιουργεί συγκρούσεις, προσβάλλει την αξιοπρέπεια των αρχιτεκτόνων μηχανικών, γεννά προβλήματα στην επαγγελματική επιβίωση και σοβαρές συνέπειες τόσο στην ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος όσο και στην παροχή αξιόπιστων υπηρεσιών στους έλληνες πολίτες.

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να αλλάξει λαμβάνοντας υπόψη την εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με τις Ευρωπαϊκές οδηγίες. Πρέπει να οριοθετηθούν τα επαγγελματικά δικαιώματα των βασικών ειδικοτήτων σύμφωνα με τις σπουδές, την εμπειρία και τη δεοντολογία κάθε κλάδου.

Είναι απαραίτητη η πρόωθηση στην Ελληνική Κοινωνία ενός συνόλου πολιτικών, αρχών και βέλτιστων πρακτικών που θα αναδείξουν την επιστημονική ταυτότητα του κλάδου και θα συμβάλλουν στην ενημέρωση και συνειδητοποίηση της Ελληνικής Κοινωνίας για τα οφέλη της άσκησης της αρχιτεκτονικής από τους αρχιτέκτονες.

Οι αρχιτέκτονες πιστεύουν ότι όλοι όσοι σπουδάζουν τα επαγγέλματα του σχεδιασμού και της κατασκευής είναι παιδιά του «Ίδιου Θεού». Την ίδια στιγμή όμως γνωρίζουν πως καθένας έχει διαφορετικές δεξιότητες, δυνατότητες και γνώσεις. Το νομοσχέδιο που κατατέθηκε αντί να προχωρεί προς την

κατεύθυνση του ξεκαθαρίσματος των ρόλων, επιτείνει τη σύγχυση αντιγράφοντας ξεπερασμένα πρότυπα κοινωνιών διαφορετικής κλίμακας και οικονομικού μεγέθους.

Αντίστοιχες επιλογές στον ευρωπαϊκό χώρο, συνοδεύτηκαν με εξωτερική ανεξάρτητη αξιολόγηση των πανεπιστημίων και την εξασφάλιση της δυνατότητας των πανεπιστημίων, να αυτο-ιεραρχηθούν στα πλαίσια μιας κοινωνικής πραγματικότητας με σαφή και αποδεκτό πολιτικό προσανατολισμό. Η ελληνική κοινωνία αδυνατεί να απορροφήσει τους αποφοίτους τόνων σχολών και πανεπιστημίων έξω από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Η απλή αλήθεια ότι οι σπουδές πρέπει να οδηγούν στα ανάλογα επαγγελματικά δικαιώματα δεν είναι ξεκάθαρη και συσκοτίζεται πίσω από το άγχος μιας ασαφούς πολιτικής που καταργεί ένα απαραίτητο στρώμα της μεσαίας εκπαίδευσης την τεχνολογική, χωρίς να την αντικαθιστά. Απλά την εκκωρεί στους εμπειροτέχνες που με αμφισβητούμενες διαδικασίες και κάτω από ειδικές συνθήκες ανέλαβαν μια ευθύνη που είναι αμφίβολο αν μπορούν να ανταποκριθούν.

Είναι η ώρα η πολιτεία να αφουγκραστεί (διάλογος από μηδενική βάση) τους κλάδους των τεχνικών και να αποδεχθεί ανεξάρτητα από το πολιτικό κόστος την οριζόντια και κατακόρυφη αποσαφήνιση των ρόλων για τα επαγγέλματα του σχεδιασμού και της οικοδομής. Τα πανεπιστημιακά και τεχνολογικά ιδρύματα πρέπει να αποκτήσουν παραπληρωματικούς ρόλους προς ένα κοινό στόχο και όχι να καθίστανται ανταγωνιστές σε ένα αντικείμενο που πολιτικά συρρικνώνεται αντί να διευρύνεται με τολμηρές και σαφείς πολιτικές.

Προς τα μέλη του Συλλόγου

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στις ΕΠΑΕ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ έχοντας υπόψη το Ν. 2831/2000 (ΦΕΚ 140Α της 13.06.2000) καλεί τους συναδέλφους, που επιθυμούν να εκπροσωπήσουν την Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων στις συνιστάμενες ΕΠΑΕ ανά Νομό και περιφέρεια (άρθρο 3 παρ. 2831/2000 ΦΕΚ 140 Α της 13.06.2000), όπως αναλυτικά αναφέρεται στον συνημμένο πίνακα, να συμπληρώσουν το συνημμένο δελτίο και να το αποστείλουν στα γραφεία του Συλλόγου με φαξ στο τηλ.: 2103215147 ή ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: sadas-pea@tee.gr.

Δελτία εκπροσώπησης θα γίνονται δεκτά μέχρι και 30-07-2009

Σημειώνεται πως, προϋπόθεση για τη συμμετοχή στην πρωτοβάθμια ΕΠΑΕ αποτελεί η «εμπειρία τουλάχιστον 6 χρόνων από την κτήση άδειας άσκησης του επαγγέλματος ή διάκριση (τουλάχιστον «έπαινο») σε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, ανεξάρτητα από τον χρόνο κτήσης άδειας άσκησης επαγγέλματος». Αντίστοιχα στη δευτεροβάθμια ΕΠΑΕ η «εμπειρία τουλάχιστον 8 χρόνια από την κτήση άδειας άσκησης του επαγγέλματος ή διάκριση (τουλάχιστον βραβείο) σε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, ανεξάρτητα από τον χρόνο κτήσης άδειας άσκησης επαγγέλματος».

Επίσης απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αποστολή βιογραφικού σημειώματος, το οποίο να ανταποκρίνεται στον σκοπό της συγκεκριμένης εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Καλούνται τα Τμήματα και οι Σύλλογοι της Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων στους οποίους κοινοποιείται το παρόν, να συμβάλλουν στη διαδικασία αυτή, ώστε να υπάρξει ανανέωση των εκπροσωπήσεων του κλάδου και ισχυρή παρουσία των αρχιτεκτόνων στις υπό ανασύσταση Επιτροπές.

Κοινοποίηση:

1. Τμήματα ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, 2. Τοπικούς Συλλόγους Αρχιτεκτόνων

τεύσεων μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών ή περιοχών, ώστε να ανοίξουν, με πραγματικά αμοιβαίο και ισοτίμο τρόπο, νέες αγορές για τους αρχιτέκτονες στην Ευρώπη και παγκοσμίως, τώρα αλλά και για τις μελλοντικές γενεές.

4. Να διασφαλισθεί η αναθεώρηση των Θεσμικών Δομών σε όλα τα επίπεδα της ΕΕ για να υπάρξει περισσότερη αποδοτικότητα.

– Να διασφαλισθεί ότι οι δομές της Ε. Επιτροπής, του Ε. Κοινοβουλίου και άλλων σχετικών φορέων μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που προκύπτουν από την προσπάθεια επίτευξης πραγματικής βιώσιμης ανάπτυξης, βελτιώνοντας τον τρόπο με τον οποίο διοικείται και συντονίζεται το δομημένο περιβάλλον και όλα τα σχετικά θέματα μέσα στις υπηρεσίες της Ε. Επιτροπής, έτσι ώστε να μπορέσει να εφαρμοστεί μία πιο συνολική προσέγγιση στις πολιτικές και νομοθετικές εξελίξεις αυτού του τομέα.

Το ΣΑΕ και οι Οργανώσεις Μέλη του μπορούν να συμβάλουν άμεσα με τις γνώσεις, την εμπειρογνωμοσύνη και την πείρα τους για να βοηθήσουν τα Όργανα της ΕΕ, τα Κράτη Μέλη και όλους όσους λαμβάνουν σχετικές αποφάσεις, με την επεξεργασία και την εφαρμογή των συστάσεων που αναφέρονται παραπάνω. Συγκεκριμένα, το ΣΑΕ διατίθεται να προετοιμάσει ένα προτεινόμενο λειτουργικό σχέδιο δράσης υπόψη των Ευρωπαϊκών Οργάνων ως ρεαλιστική συμβολή για την ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και για την αναθεώρηση των τρεχουσών πολιτικών και στρατηγικών, όπως είναι η Στρατηγική της ΕΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η Στρατηγική Αναθεώρηση του Κατασκευαστικού Τομέα και άλλα νομοθετικά όργανα που θα λειτουργήσουν ή θα παγιωθούν κατά τη διάρκεια της επερχόμενης θητείας του Ε. Κοινοβουλίου και της Ε. Επιτροπής.

Αποτελέσματα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης Συζήτηση - Ψήφισμα

Στη συνεδρίασή του τον Μάρτιο 2009, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων Ευρώπης (ΣΑΕ) αποφάσισε να διεξάγει μια σύντομη έρευνα για την πραγματική κατάσταση του επαγγέλματος σε ολόκληρη την Ευρώπη. Γι' αυτόν τον λόγο, αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τα άτομα (αρχιτέκτονες) που είχαν απαντήσει στο ερωτηματολόγιο της τομεακής μελέτης και που προσφέρθηκαν να βοηθήσουν και σε μελλοντικές έρευνες του ΣΑΕ. Η έρευνα καλύπτει τις 17 χώρες που συμμετείχαν στην τομεακή μελέτη, αλλά αναμένεται να διεξαχθεί σε όλες τις Οργανώσεις Μέλη αργότερα κατά τη διάρκεια του έτους. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάστηκαν στη Γενική Συνέλευση του ΣΑΕ.

Στη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης που έγινε στο Ελσίνκι στις 24 Απριλίου 2009, οι οργανώσεις μέλη του ΣΑΕ αναφέρθηκαν στην κατάσταση που αντιμετωπίζουν σε κάθε χώρα ως συνέπεια τη παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και εξέδωσαν ομόφωνα το παρακάτω ψήφισμα:

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΑΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Το ΣΑΕ πιστεύει ότι η οικονομική ανάκαμψη που βρίσκεται εν εξελίξει δεν μπορεί να επιδιώξει τους ίδιους στόχους, ούτε να ακολουθήσει την ίδια λογική των τελευταίων δεκαετιών. Οι απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης, που επικεντρώνονται σε περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς προβληματισμούς, απαιτούν νέες προσεγγίσεις και νέες λύσεις στους τομείς του χωροταξικού σχεδιασμού, της αστικής ανάπτυξης, της αρχιτεκτονικής, της κατασκευής και των υποδομών.

Το ΣΑΕ θεωρεί σημαντικό να υπενθυμίσει στους πολιτικούς, ειδικά σε μια περίοδο βαθιάς κρίσης, την ουσιαστική ανάγκη διασφάλισης ότι όλα τα όργανα και οι κυβερνήσεις, σε όλα τα επίπεδα, θα αναλάβουν να διατηρήσουν την ευθύνη τους προς την κοινωνία, για την ποιότητα και τη βιωσιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος στο οποίο ζουν και εργάζονται οι Ευρωπαϊκοί πολίτες. Σε αυτό το πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τη βαθιά επίδραση που έχει η συμμετοχή των αρχιτεκτόνων στη διαδικασία παραγωγής του δομημένου περιβάλλοντος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η επιλογή και η ανάθεση των συμβάσεων υπηρεσιών από τις δημόσιες υπηρεσίες στους αρχιτέκτονες, θα πραγματοποιείται σύμφωνα με κριτήρια που βασίζονται στην ποιότητα, εξασφαλίζοντας επίσης ότι οποιοσδήποτε προσπάθειες να επιταχυνθούν οι διαδικασίες διαγωνισμών δεν θα έχουν αρνητικά αποτελέσματα στις αξίες της αρχιτεκτονικής, σε σχέση με το δημόσιο συμφέρον.

Το ΣΑΕ καλεί όλους τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την πολιτική, σε όλα τα επίπεδα, να εκμεταλλευθούν τη μοναδική ευκαιρία που παρουσιάζεται με την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας και να προετοιμαστούν ενεργά για το μέλλον σε σχέση με κρίσιμα θέματα όπως η άμεση επένδυση στην ενεργειακή αποδοτικότητα των υπαρχόντων κτιρίων, η ανάπτυξη των εναλλακτικών ενεργειακών προγραμμάτων μεγάλης κλίμακας, η αποκατάσταση και ανανέωση της κοινωνικής και συλλογικής κατοικίας και οι υποδομές.

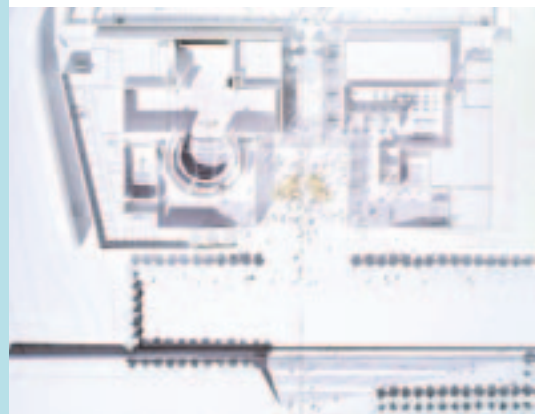
Το ΣΑΕ θεωρεί ότι αυτό θα δημιουργήσει μεγάλες ευκαιρίες απασχόλησης και, συγχρόνως, θα οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας καλύτερης ποιότητας και ενός βιώσιμου δομημένου περιβάλλοντος. Σε μία τέτοια περίοδο κρίσης, η επένδυση σε κοινωνικά προσανατολισμένα προγράμματα (μεγάλης κλίμακας) μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμη για την εξασφάλιση μιας βιώσιμης ανάπτυξης που να βασίζεται στην καινοτομία. Το αρχιτεκτονικό επάγγελμα διατίθεται να βοηθήσει σε αυτόν τον ζωτικής σημασίας στόχο και είναι πρόθυμο να συμβάλει ουσιαστικά στην αποδοχή αυτών των μεθόδων και προσεγγίσεων.

Επιπλέον, το ΣΑΕ καλεί όλους τους υποψηφίους των Ευρωεκλογών 2009 να λάβουν υπόψη τους αυτές τις αρχές κατά τη δημιουργία των προγραμμάτων τους και, εφόσον εκλέγουν, να επιδιώξουν την εφαρμογή τους. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΣΑΕ έχει υιοθετήσει διάφορες πολιτικές προτάσεις που θα διαβιβαστούν σε όλους τους υποψηφίους στις επερχόμενες εβδομάδες, σε στενή συνεργασία με τις Οργανώσεις Μέλη του.

** Το Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων Ευρώπης (ΣΑΕ) είναι η Ευρωπαϊκή οργάνωση που εκπροσωπεί το αρχιτεκτονικό επάγγελμα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Με την έδρα και τη Γραμματεία του στις Βρυξέλλες, το ΣΑΕ εκφράζει τις απόψεις του επαγγέλματος, επιδιώκοντας την επίτευξη των στόχων του. Οι Οργανώσεις Μέλη του είναι οι αντιπροσωπευτικές ρυθμιστικές και επαγγελματικές οργανώσεις από όλα τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα Υπό ένταξη Κράτη, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Μέσω αυτών, εκπροσωπεί τα συμφέροντα περίπου 480.000 αρχιτεκτόνων σε 33 κράτη της Ευρώπης (το 2009). Κύρια λειτουργία του ΣΑΕ είναι να παρακολουθεί τις εξελίξεις σε επίπεδο ΕΕ, επιδιώκοντας να επηρεάζει τους τομείς της Πολιτικής και της Νομοθεσίας της ΕΕ που έχουν αντίκτυπο στην αρχιτεκτονική άσκηση και στη συνολική ποιότητα και βιωσιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος.*

«Πράσινο» Mall, Λυρική και Βιβλιοθήκη για την ελίτ, «Πράσινος» Λόφος με υπαίθριες βιντεοθήκες για τον λαό

Παναγιώτης Κ. Κουμουνδούρος, αρχιτέκτων

Στις 23-03-2009 τέσσερις υπουργοί της κυβέρνησης και το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ), υπέγραψαν «εν κρυπτώ» από τον ελληνικό λαό, σύμβαση για την υλοποίηση του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), όπου θα ανεγερθούν τα νέα κτήρια της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) και της Εθνικής Βιβλιοθήκης (ΕΒ), στον χώρο του πρώην Ιππόδromου στον Δήμο Καλλιθέας. Άλλο ένα διπλό πολιτικό και οικονομικό έγκλημα σε βάρος του περιβάλλοντος και του πολιτισμού ξεκινάει με την συνεργία κυβέρνησης και δήμου, σε πείσμα όσων φανερώνουν με την παρουσίαση της «προμελέτης» του ΚΠΙΣΝ από τον διάσημο αρχιτέκτονα Renzo Piano στις 24-01-2009, που κέρδισε τον κλειστό διαγωνισμό (για «φίρμες» μόνο).

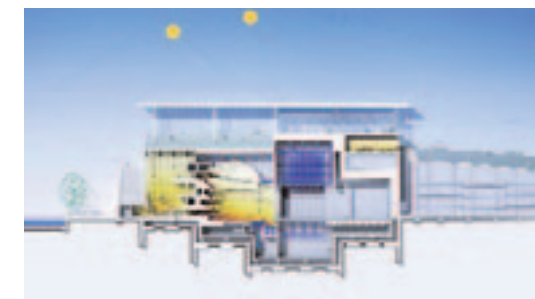
Από τα 230 στρεμ. συνολικά του οικοπέδου, τα «τρίκοντα» δόθηκαν στον Δήμο για να πει το ναί στη «σύμπραξη» αυτή κράτους και ΙΣΝ. Στο ΚΠΙΣΝ «παραχωρούνται» 166 στρέμ., ενώ τα υπόλοιπα 34 στρέμ. είναι η υπάρχουσα «Εσπλανάδα». Από τα 166 στρέμ. τα 120 στρέμ. ισχυρίζονται, θα είναι το πάρκο «Σταύρος Νιάρχος». Τα δύο κτηριακά συγκροτήματα (ΕΛΣ, ΕΒ), θα χωθούν κάτω από ένα τεχνητό «πράσινο» κεκλιμένο επίπεδο/λόφο. Στο νότιο άκρο του χώρου μπροστά στη παραλιακή και τη μαρίνα, θα είναι η ΕΛΣ με ύψος 30μ., ενώ λίγο βορειότερα θα είναι η ΕΒ. Ενδιάμεσα ΕΛΚ και ΕΒ θα υπάρχει μια μεγάλη πλατεία τύπου «Mall», εδώ το αποκαλούν «Αγορά» όπως «agora center» – καμιά σχέση με την «αρχαία αγορά» βέβαια. Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι θα κτιστούν συνολικά 55.000μ² σε 20-30 στρέμ. Μελλοντική επέκταση της ΕΒ προβλέπεται; Αναλυτικά στοιχεία, τετραγωνικά για κάθε κτήριο και χρήση, δεν έχουμε μέχρι στιγμής. Το κόστος του έργου (ολοκλήρωση το 2015) και «χορηγία» του «ευεργέτη» ΙΣΝ ανέβηκε από τα 300 στα 450 εκατομμύρια ευρώ.

Πόσο «πάρκο» και πόσα δένδρα υψηλού πρασί-

νου θα έχουν τα 120 στρέμ.; Δεν μας το αποκαλύπτουν! Εξαρτάται από το πόσα και ποια υπαίθρια εκπαιδευτικά και πολιτιστικά «προγράμματα» βιωσιμότητας... ορέγεται το ΚΠΙΣΝ. Π.χ. γίνεται σκέψη για υπαίθριες γιγαντοθήκες να βλέπουν όπερα «ταυτόχρονα» οι απέξω, αφού τα εισιτήρια των 1.400 θέσεων της ΕΛΚ θα είναι απλοϊστά για τον λαό. Τα σχέδια τομών δείχνουν και τετράωροφα γκαράζ και γκαζόν από πάνω! Βλέπετε, η ένταξη πεζών όμορων δήμων, συναντά «αντικειμενικές δυσκολίες», ενώ πρόσβαση με ποδήλατο, τραμ ή μετρό δεν αναφέρεται πουθενά!

Δίπλα στη Λ. Συγγρού, προβλέπεται και ένα «αντιπλημμυρικό» κανάλι 1.000x30μ. για μαθήματα ιστιοπλοΐας, αλλά μάλλον θα λειτουργήσει σαν μεσαιωνική τάφρος που θα περιορίζει την πρόσβαση για ανεπιθύμητους... Τα κτήρια προβλέπεται να είναι ενεργειακά αυτόνομα και πιστοποιημένα, με τη «πιο πράσινη οροφή της Ευρώπης» και με βατά δώματα για τους επισκέπτες! Ένας άλλος υπερυψωμένος «πράσινος (κερδοφόρος) λόφος» που τα χωράει όλα, όπως αυτός στο Μέγαρο Μουσικής, του Ιδρύματος Λαμπράκη. Έτσι οι 160.000 Καλλιθιώτες θα μπορούν να «βλέπουν καλά» Όπερα και Καραγκιόζη, με κιάλια από μακριά...

Οι εξηγήσεις του αρχιτέκτονα για το όραμα ενός «πλοίου» με «κατάρτι» στο ανυψωμένο «πάρκο» στο Φαληρικό Δέλτα σαν μορφή σύνθεσης και ότι «η αρχιτεκτονική είναι μια όμορφη επέμβαση που αρμολογεί τη φύση με την τεχνολογία», μπορεί να ακούγονται ηχηρές και ποιητικές, αλλά πολύ δύσκολα θα πείσουν στη πράξη ότι η υλοποίηση των κρυφών μέχρι στιγμής, επιδιώξεων του «διαχειριστή» ιδιώτη ΚΠΙΣΝ δεν βλάπτουν τον άνθρωπο, το φυσικό περιβάλλον πρασίνου και το δημόσιο και δωρεάν πολιτισμό που χρειάζονται και διεκδικούν οι Καλλιθιώτες (και όχι μόνο), κοντά πενήντα χρόνια τώρα.

Πρώην αεροδρόμιο και παραλία Ελληνικού: Όλα «πράσινα» χωρίς πράσινο!!!

Παναγιώτης Κ. Κουμουνδούρος, αρχιτέκτων

Στις 31-01-2001 ο τότε πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης είπε στο Ελληνικό: «...θα είναι το μεγαλύτερο πάρκο στην Ευρώπη...». Η δήλωση αυτή παραμένει και σήμερα το συντομότερο ανέκδοτο, γι' άλλο ένα τεράστιο «νομιμοφανές» εθνικό Βατοπέδι. Αφού η τότε «πράσινη» κυβέρνηση προετοίμασε το έδαφος με μια σειρά «ολυμπιακών» νόμων «παραχώρησης» φιλέτων στο μεγάλο κεφάλαιο, η νέα «γαλάζια» κυβέρνηση συνεχίζει την προσεκτικά μεθοδευμένη τιμωποποίηση χώρων με νέους μετα-ολυμπιακούς νόμους (όπως ο περιβαλλοντοκτόνος Ν.3342/2005), εκποίησης δημόσιας γης και περιουσίας. Πρόσφατα το «γαλάζιο» κεφάλαιο βάλθηκε με νέες παράλληλες «πρωτοβουλίες» να δώσει τη χαριστική βολή στην ιδέα πάρκου υψηλού πρασίνου στον χώρο του πρώην αεροδρομίου και όχι μόνο, ενώ προχωράει το μεγάλο λιμάνι στην παραλία. Έτσι αν τυχόν επανέλθει σύντομα η προηγούμενη «πράσινη» κυβέρνηση, το «πράσινο» κεφάλαιο να τα βρει όλα έτοιμα. Από τον Υμηττό μέχρι τον Σαρωνικό, όλα θα «αξιοποιηθούν» κατάλληλα χάριν του κέρδους. Ιδού το νέο μπαράζ μπετόν στην Αττική καρέ-καρέ:

Στις 02-02-2009, το ΥΠΕΧΩΔΕ ανακοίνωσε «διαβούλευση» σχεδίου τροποποίησης του Π.Δ. 31-8-78 (ΦΕΚ 544Δ') περί προστασίας του Υμηττού. Ο Υμηττός από δάσος γίνεται «αστικό πάρκο»,

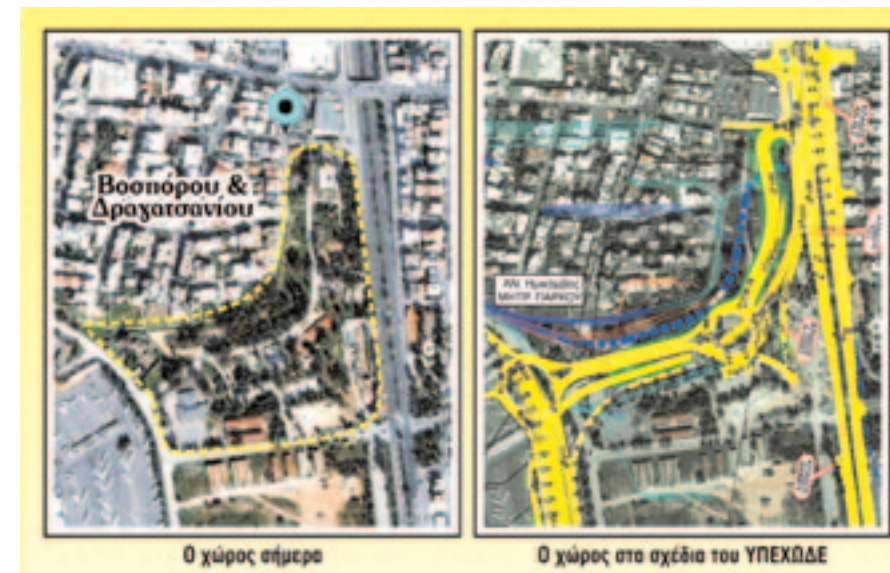
ώστε να χάσει τη συνταγματική του προστασία και να γίνει εύκολη λεία για την πλουτοκρατία. Στις 20-02-2009, το ΥΠΕΧΩΔΕ ανακοίνωσε «διαβούλευση» για Νέους Αυτοκινητόδρομους στην Αττική (Ν.Α.Α.). Ξεκινώντας απ' τον Υμηττό, ο κόμβος Σακέτα π.χ. γίνεται μέσα στην καρδιά του αισθητικού δάσους της Καισαριανής (περιοχή NATURA 2000). Για τις συνολικές επιπτώσεις απ' τους Ν.Α.Α. στο οικοσύστημα του Υμηττού υπάρχουν αναλυτικές ανακοινώσεις από πολλούς φορείς των περιοχών. Στο Ελληνικό οι Ν.Α.Α. «δίνουν ρέστα», ιδίως στον χώρο του πρώην αεροδρομίου. Προβλέπονται επτά κόμβοι (τέσσερεις μεγάλοι και δύο-τρεις ημικόμβοι...). Δύο από αυτούς γίνονται ακριβώς εκεί που υπάρχει πυκνό πράσινο στην πρώην αεροπορική βάση Ελληνικού. Κάτω στην παραλιακή γίνεται κόμβος στο μόνο ανοικτό σημείο του χώρου με την παραλία του Αγ. Κοσμά. Όπου γίνονται εμπορικές χρήσεις (Mall κ.λπ.), γίνεται και κόμβος. Κόμβος και για το βραβευμένο Κανόε-Καγιάκ-Σλάλομ που «περιορίζεται» η χρήση του, επειδή παραχωρήθηκε σε ιδιώτες που «προτιμούν» Θεματικό Πάρκο και Υδροπάρκο με τεράστιο πάρκινγκ. Κόμβοι και δρόμοι σε αρχαία, στο πράσινο, δίπλα σε σπίτια. Γιατί και για ποιον;

Στις 13-04-2009, το ΥΠΕΧΩΔΕ για να «δέσουν»

όλα τα προηγούμενα και όχι μόνο, ανακοίνωσε «διαβούλευση» για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αττικής. Έτσι, ότι δεν προβλεπόταν από το ΡΣΑ του 1985 και έχει υλοποιηθεί αυθαίρετα και ότι άλλο αυθαίρετο ή μη, που έχει ήδη «παραχωρηθεί», θα «νομιμοποιηθεί/τακτοποιηθεί». Στο Ελληνικό εκτός από τα οδικά, «μπαίνουν» και τέσσερα μουσεία (Αεροπορίας, Μεσογειακής Τέχνης, Νέο Αρχαιολογικό Πειραιώς και Μο-ντέρνας Τέχνης-Γουλανδρή), συν το ήδη παραχωρηθέν Εκθεσιακό – Συνεδριακό Κέντρο, στο πρώην ανατολικό αεροδρόμιο. Μαζί μ' όλη την οικιστική κ.λπ. προβλεπόμενη οικοδόμηση, γίνεται πλέον πασιφανές ότι δεν μένει σχεδόν τίποτα για την απόλυτα αναγκαία ανάσα «πάρκου» υψηλού πρασίνου, όπως έδειξε και η πρόσφατη

ΜΠΕ του χώρου, από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, για λογαριασμό της Νομαρχίας Αθηνών. Στην παραλία, το Ολυμπιακό Ιστιοπλοϊκό Κέντρο Αγίου Κοσμά, παραχωρήθηκε για 45 χρόνια να γίνει «μαρίνα» για «Μέγκα Γιτ». Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις και το πυκνότατο υπάρχον πράσινο, θα κατεδαφιστούν για πάρκινγκ 2.500 αυτοκινήτων και «Mall» 64.000μ². Στη θάλασσα οι εκβαθύνσεις για το λιμάνι θα ρημάξουν το γνωστό προστατευόμενο θαλάσσιο οικοσύστημα «λιβαδιών ποσειδωνιάς» και οι σημερινές παρακείμενες παραλίες κολύμβησης του Αγ. Κοσμά θα πάνε στράφι για λίγους σκαφάτους. Όλα αυτά τα ολέθρια «μετα-ολυμπιακά» μη αντιστρέψιμα περιβαλλοντικά κ.λπ. προγραμματιζόμενα εγκλήματα στο Ελληνικό δεν μέ-

μέση: Σχέδια με τους δύο κόμβους, που αντικαθιστούν το πράσινο – δίπλα σε σπίτια, στην πρώην αεροπορική βάση Ελληνικού
κάτω: Το πράσινο που υπάρχει σήμερα στην πρώην αεροπορική βάση Ελληνικού στη Λ. Βουλιαγμένης

νουν αναπάντητα, ο αγώνας συνεχίζεται. Ο Δήμος Ελληνικού έχει προσφύγει και στο ΣΤΕ μαζί με το ΔΣΑ κι άλλους φορείς. Εδώ στο «Ελληνικό» μετα-ολυμπιακό Βατοπέδι, θα κριθεί και ο ουσιαστικός λόγος ύπαρξης του ΣΤΕ.

αφορά όλους τους ελεύθερους χώρους στην Αθήνα (π.χ. Γουδή, Ελαιώνα, Ελληνικό). Καταγγέλλοντας την κυβερνητική πολιτική λεηλασίας και τσιμεντοποίησης των χωρών αυτών, αλλά και μικρότερων, αντιπροτείνει τη δημιουργία

Ομόφωνη Απόφαση της Αντιπροσωπείας του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, για τους ελεύθερους χώρους...

Με αφορμή την πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ (Νοέμβρης 2007), για το «Μητροπολιτικό Πάρκο του Ελληνικού», η Αντιπροσωπεία του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, πήρε στις 9.2.2008 μια σημαντικότερη ομόφωνη απόφαση (Α.Π.36898/21-02-2008), που

άμεσα του αναγκαίου υψηλού πρασίνου (20-25μ²/μεγάλο δένδρο και 8-9μ²/κάτοικο) καθώς και μέσα μαζικής μεταφοράς, για την πόλη των Αθηνών. Επίσης μεταξύ άλλων τονίζει ότι οι εκτάσεις αυτές πρέπει να παραμείνουν δημόσια περιουσία και τη κατασκευή, διαχείριση, συντήρηση και λειτουργία τους, να την αναλάβει κρατικός φορέας.

μέση και κάτω: Σχέδιο της Τεχνικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας Αθηνών, που δείχνει με «κόκκινα» ότι δεν είναι «πράσινο», από το Forum για το Μητροπολιτικό Πάρκο, 18-20 Ιανουαρίου 2008, (Για περισσότερα βλ. www.koinidrasl.gr)

Οι ανελεύθεροι χώροι

Ιουλία Δρούγα, αρχιτέκτων

Τον τελευταίο καιρό όλοι μας γινόμαστε δέκτες υπερπληροφόρησης γύρω από τις κατευθύνσεις της Πολιτείας σε σχέση με τους ελεύθερους χώρους, τις επεκτάσεις της Αθήνας, τους νέους οδικούς άξονες, τους ορεινούς όγκους κ.ά. Πολλές και οι φωνές, στην πλειοψηφία τους διαμαρτυρίας, για τη διεκδίκηση αυτών των χώρων. Προτού όμως ξεκινήσουμε για μια ακόμη ανάλυση των σχεδίων και των μελετών αυτών, ας επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε την ουσία του προβλήματος και του προβληματισμού μας ως αρχιτέκτονες και ως πολίτες. Αδιάλειπτα στη διάρκεια των σπουδών μας αλλά και στον επαγγελματικό μας βίο πάμπολλες φορές, σαν μηχανικοί, αντιμετωπίζουμε τις έννοιες του ελεύθερου, του κλειστού και του ανοικτού, του έξω και του μέσα, του εσωτερικού και του υπαίθριου (και συχνότατα και του ημιυπαίθριου!!), του ιδιωτικού και του δημόσιου. Ταυτόχρονα όμως ως μηχανικοί γνωρίζουμε και το κόστος των παραπάνω: το κόστος της γειννιάσης με πλατεία, το κόστος κατάληψης πεζοδρομίου, την υπεραξία της θέας σε ελεύθερο χώρο, πρόσφατα, πληροφορούμαστε για το ενδεχόμενο κόστος του αντιφατικού κλειστού-ημιυπαίθριου κ.λπ. Αυτό που δηλαδή από τη φύση του είναι ελεύθερο και δημόσιο αγαθό, κάτω από κατασκευασμένες συνθήκες και διαστρεβλώσεις, καταλήγει να κοστίζει και να δημιουργεί υπεραξίες.

Όμως για να το κατανοήσουμε αυτό καλύτερα θα 'πρεπε να στραφούμε ένα επίπεδο πιο κάτω, να συνειδητοποιήσουμε βαθιά και με ακλόνητη πεποίθηση, μια απλή αλήθεια: οι ελεύθεροι-ανοικτοί-δημόσιοι-πράσινοι χώροι, οι ά-χρηστοι δηλαδή, είναι δικοί μας, είναι όλων, ανήκουν στο σύνολο της κοινωνίας και είτε έχουν προβλεφθεί για να μας προσφέρουν αναψυχή και εκτόνωση, είτε υπήρχαν εκεί από πάντα (σίγουρα πολύ πριν τα διατάγματα προστασίας, τα ΓΠΣ και τα ρυθμιστικά) για να μας χαρίζουν ευκαιρίες για ενασχόληση με τη φύση. Η αντινομία, η πολυνομία και οι νομικές «τρύπες» σκόπιμα έχουν οδηγήσει σε διαφωνίες, αντιδικίες, στρεβλώσεις και παρερμηνείες αυτούς τους χώρους, με αποτέλεσμα να έχουν καταφέρει το γνωστό «μπάχαλο» (π.χ. ανήκουν στην ευθύνη του Δήμου, τους διαχειρίζεται η Νομαρχία –κι αυτό κατά το ήμισυ–, έχει την αρμοδιότητα –μόνο ορισμένων έργων– η Περιφέρεια, και τον συντονισμό το Υπουργείο!). Πέρα από το χαοτικό καθεστώς που διέπει αυτούς τους χώρους, είναι θέμα προσωπικής ευθύνης και αξιοπρέπειας η πλήρης και αδιαπραγμάτευτη συνειδητοποίηση και υποστήριξη του ότι: παρόλη τη νομική σύγχυση, οι ά-χρηστοι χώροι εξακολουθούν –και οφείλουμε να τους προσπίσουμε ώστε να εξακολουθούν– να μας προσφέρονται ελεύθερα, χωρίς να έχουν ανάγκη από χρήση «υποστηρικτική», να μας ξεκουράζουν και να μας ψυχαγωγούν. Αυτοί οι ά-χρηστοι χώροι είτε ισχύει το ένα είτε το άλλο καθεστώς προστασίας, αρμοδιότητας κ.λπ., απλά ανήκουν σε όλους μας. Συχνά όμως, από τη στιγμή που θα αποκτήσουν, ή θα τους επιβληθεί μια χρήση, οι ίδιοι αυτοί ελεύθεροι-ανοικτοί-δημόσιοι-πράσινοι χώροι γίνονται απροσπέλαστοι, ιδιωτικοί, καταπατημένοι, αυθαίρετοι, αλλά και πλαίσιο για να χωροθετηθούν οι πιο μύχιες επιθυμίες της Πολιτείας (μουσεία, πάρκινγκ, αναψυκτήρια, ...και δρόμοι). Και όλα αυτά... με το μικρότερο κόστος, πάμφθινα (αν όχι δωρεάν!!). Όλα αυτά μου θυμίζουν το παλιό σύνθημα του φεμινιστικού κινήματος: Δεν είμαι του πατρός μου, δεν είμαι του αντρός μου... είμαι ο (ά-χρηστος) εαυτός μου!

Τα πάντα είναι θέμα διατύπωσης... και εντύπωσης

Άρτεμις Φραδέλλου, αρχιτέκτων

Η ελληνική γλώσσα παρέχει πλήθος εκφράσεων, όρων και περιφράσεων, και μαζί με αυτά την πολυτέλεια να εκφραστεί κανείς με την απαιτούμενη ακρίβεια, ή με την επιθυμητή ασάφεια, αξιοποιώντας τα γλωσσικά εργαλεία κατά το δοκούν. Το πολύτιμο αυτό εργαλείο μπορεί να το χρησιμοποιήσει κανείς με σύνεση και μαεστρία, πλάθοντας τον λόγο του ώστε να εξυπηρετεί τις προθέσεις του, επισημαίνοντας τα στέρεα επιχειρήματά του και υποβαθμίζοντας όσα κωλαίνουν. Το παν στην ελληνική πραγματικότητα λοιπόν είναι ο χαρακτηρισμός, ακόμα δε πιο σημαντικός, στη νεοελληνική εκδοχή της πραγματικότητας, είναι ο αποχαρακτηρισμός. Με άλλα λόγια, το πώς ονομάζει κανείς το αντικείμενό του, ή ακόμη πιο καίρια, πώς δεν το ονομάζει.

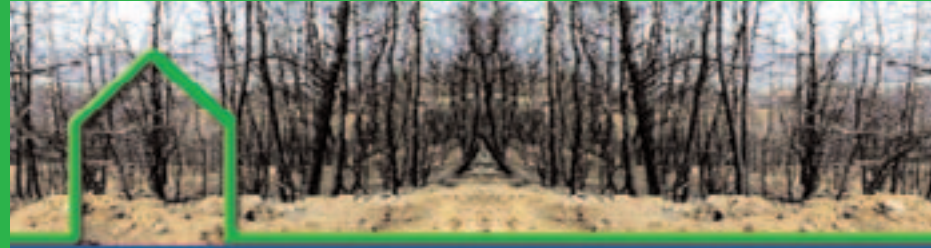
Κάπως έτσι ο αρμόδιος κατά περίπτωση φορέας (Δημοτική Αρχή, ΥΠΕΧΩΔΕ και λοιποί γνωστοί), σκηνοθετεί το θέατρο του παραλόγου που παίζεται με φόντο τους τελευταίους εναπομείναντες ελεύθερους, πράσινους ή εν δυνάμει πράσινους χώρους της Αθήνας (και της χώρας γενικότερα), που δεν είναι η μόνη, είναι όμως ίσως η πιο πολύπαθη ελληνική πόλη που στερείται τόσο το φυσικό της χρώμα. Θεατές κάθε φορά οι πολίτες, άλλοτε μεμονωμένα, άλλοτε συνασπισμένοι σε οργανώσεις και κινήματα γειτονιάς, ακόμη και σε διαδημοτικές συνεργασίες, αλλά πάντα θεατές, να παρακολουθούν σε πρώτο στάδιο τις προσεκτικά διατυπωμένες εξαγγελίες για βελτίωση του πράσινου «αποθεματικού» της πόλης, αλλά σε δεύτερο στάδιο να εισπράττουν τη μετουσίωση τέτοιων υποσχέσεων μεταφρασμένων όμως σε αρκετά ελεύθερη (έως και ελευθεριάζουσα) απόδοση.

Σε αυτές τις τεχνικές παράφρασης και παραπλάνησης είναι απαραίτητος συντελεστής –και ενίοτε καταπέλτης– μία κρίσιμη τροπολογία των νόμων με εξίσου μετρημένη και επιλεκτική διατύπωση. Έτσι, ένας ελεύθερος χώρος μπορεί να αποδοθεί σε κοινή χρήση, αλλά ποτέ να παραχωρηθεί, καθώς το μεν πρώτο είναι χαριστικό ενώ το δεύτερο αμετάκλητο και υπονοεί εκχώρηση δικαιοδοσίας όσο και χρήσης. Αντίστοιχα, μια δασική έκταση στα όρια της πόλης εμπλουτίζεται με χρήσεις αστικού πάρκου, για να «διευκολύνεται» φυσικά η πρόσβαση και να ενθαρρύνεται η παραμονή για τους χρήστες-αστούς, αφού το δάσος από μόνο του μάλλον δεν αρκεί για να τους προσελκύσει. Κατ' αναλο-

γία, ένα πάρκο πρέπει οπωσδήποτε να αξιοποιηθεί και όχι απλά να συντηρηθεί, αφού η πρώτη προοπτική αφήνει και περιθώρια να το διαχειριστεί κανείς όπως κρίνει, για να το καταστήσει «άξιο», καθότι η αξία του ως πράσινος πνεύμονας δεν είναι αρκετά εμπορεύσιμη. Συνεπώς ο νόμος ανοίγει, με αυτή του τη χρήση, «διαύλους επικοινωνίας και αλληλοκατανόησης» εκεί που οι κατά πρόσωπον διαβουλεύσεις δεν μπορούν να βρουν κοινό τόπο, και εγκαθιδρύει οράματα αξιοποίησης ρυθμίζοντας τα όποια νομικά κωλύματα και το κυριότερο, εξαλείφοντας τα πιθανά ερείσματα που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει κάθε πολίτης, που εν τέλει είναι και ο φυσικός δικαιούχος του δημόσιου πράσινου χώρου, για να έχει λόγο στο πλάνο διαμόρφωσης του.

Ο νομοθέτης δεν χρειάζεται να παρατυπήσει ή να παρανομήσει, αφού μπορεί να ρυθμίσει τις διατάξεις που τον ενδιαφέρουν, και να τις κάνει τόσο ελαστικές, που να τις «ξεχειλώνει» όσο χρειάζεται μέχρι να χωρέσουν κάθε λογής «σχέδιο ανάπτυξης», πάντα βέβαια στα όρια της νομοτυπίας (που δεν είναι πάντα ταυτόσημη με τη νομιμότητα). Και καθώς το κράτος-νομοθέτης γνωρίζει πολύ καλά ότι είναι άλλο πράγμα η εφαρμογή του νόμου και άλλο η απόδοση του δικαίου, διασφαλίζει ότι οι νόμοι του θα εφαρμοστούν, ανεξάρτητα από το αν είναι δίκαιοι ή όχι, και θα κρίνουν τις εξελίξεις, χωρίς κανείς να μπορεί να κρίνει τους ίδιους. Η δικανική τέχνη θα το εξασφαλίσει άλλωστε, ότι ακόμα και πιθανές προσφυγές από θαρραλέους αντιρρησίες θα προσκρούσουν πάνω στον νεότευκτο νόμο: οι φράσεις «ο νόμος το προβλέπει» και ακόμα πιο έντεχνα «ο νόμος δεν το απαγορεύει», είναι αγαπημένες διατυπώσεις που δικαιολογούν τα αδικαιολόγητα, απέναντι στις οποίες, τι μπορεί να αντιτάξει κανείς; Ίσως μία σοφή ρήση μόνο, ότι «ο νόμος μοιάζει με έναν ιστό αράχνης που μπορεί να παγιδεύει τα μικρά έντομα, αλλά όχι τα μεγάλα γιατί αυτά τον σχίζουν και περνούν ανενόχλητα»...

πράσινο βήμα

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΓΙΑ «ΠΡΟΤΥΠΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ 65, 80 ΚΑΙ 95Μ²
ΓΙΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ, ΜΕΤΑ ΤΙΣ
ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2007»**

Στον Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Προσεδίων, που προκηρύχθηκε στις 4 Μαρτίου 2008 με θέμα «Πρότυποι τύποι τριών κατοικιών 65, 80 και 95μ² για αποκατάσταση των πυρόπληκτων περιοχών, μετά τις εκτεταμένες πυρκαγιές του Αυγούστου 2007» κατατέθηκαν 115 μελέτες.

Η Κριτική Επιτροπή αποτελούνταν από τους:
Αλέξανδρος Τομπάζης, εκπρόσωπος ΕΤΑΕΑ
Νικόλαος Φιντικάκης, εκπρόσωπος ΤΕΕ
Παναγιώτης Γεωργακόπουλος, πρόεδρος ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, εκπρόσωπος ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ
Αικατερίνη Δημητσάντου-Κρεμέζη, καθηγήτρια ΕΜΠ, εκπρόσωπος ΑΕΙ
Κυριάκος Κυριακίδης, εκπρόσωπος ΣΕΓΜ

Η αποσφράγιση των δεμάτων, η ανάρτηση των συμμετοχών σε ομάδες κατά κατηγορία μεγέθους κατοικίας (45 συμμετοχές στην Α' ομάδα των 65μ², 27 συμμετοχές στη Β' ομάδα των 80μ² και 31 συμμετοχές στην Γ' ομάδα των 95μ²), η καταγραφή όλων των μελετών και η φύλαξη των σφραγισμένων φακέλων με τα στοιχεία των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε την 6η Μαΐου 2008.

Στις 7 και 8 Μαΐου 2008 η Επιτροπή εξέτασε τις μελέτες σε τρεις διαδοχικές φάσεις και τα βασικά κριτήρια τα οποία έλαβε υπ' όψιν ήταν:

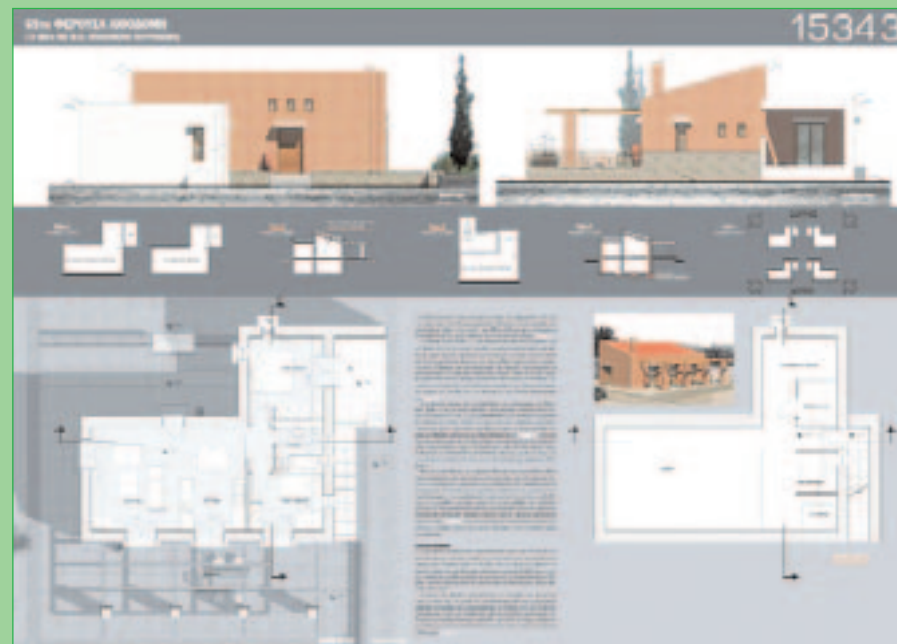
- Η λειτουργική επίλυση του θέματος.

- Η ευχέρεια κατασκευής της πρότασης και η επιλογή των υλικών.
- Η μορφολογία της προτεινόμενης λύσης.
- Οι δυνατότητες προσαρμογής των προτάσεων στο έδαφος και γενικότερα στο περιβάλλον.
- Ο βιοκλιματικός-ενεργειακός σχεδιασμός της λύσης.

Αναφορικά με τη λειτουργική επίλυση του θέματος, η Κριτική Επιτροπή συνιστά σε ορισμένες λύσεις, που βραβεύθηκαν και που πιθανόν να μην υπάρχει πλήρης συμμόρφωση της λύσης στις απαιτήσεις του προγράμματος να ληφθεί τούτο υπόψη στην επόμενη φάση επεξεργασίας της μελέτης.

Σχετικά με την ευχέρεια κατασκευής της πρότασης και την επιλογή των υλικών, η Επιτροπή κρίνει ότι όλες οι επιλεγείσες λύσεις παρέχουν δυνατότητα για σωστή κατασκευή με συμβατικά υλικά.

Σε ότι αφορά στη μορφολογία της προτεινόμενης λύσης, η Επιτροπή αναγνωρίζει τη δυσκολία των συμμετεχόντων να προτείνουν λύσεις χωρίς γνώση συγκεκριμένου οικοπέδου, περιβάλλοντος χώρου, προσανατολισμού κ.λπ. Παρά ταύτα, η Κριτική Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι διαγωνιζόμενοι ανταποκρίθηκαν με συνέπεια στη δυσκολία αυτή.

Βραβευθέντες στην κατηγορία των 65μ²

R *Βεργιάκης Διογένης, Βρεττού Κέλλυ, Επιφανίου Μυρτώ, Σουλελέ Μαίρη*
Συνεργάτες: *Καρναδέζος Χρήστος*, πολιτικός μηχανικός
Βεργέτης Μανώλης, Μπομπότης Μιχάλης, ηλεκτρολόγοι μηχανικοί

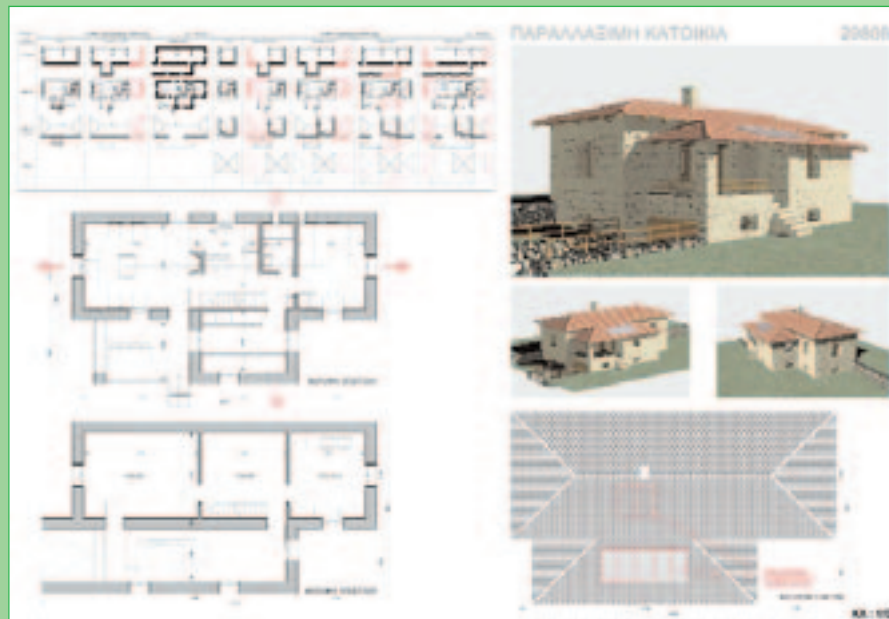

R *Κλειδωνάς Αλέξανδρος, Παπαδοニコλάκη Ελένη, Χατζηγιάννου Ελένη*
Σύμβουλοι: *Μάντζαρης Γιάννης, Σαλκιτζόγλου Άνθιμος*, πολιτικοί μηχανικοί
Κούγκουλος Θανάσης, ηλεκτρολόγος μηχανικός
Χατζηγιάννου Απόστολος, μηχανολόγος μηχανικός

Q *Πέτρογλου Μαρία*

R Κούβελα-Παναγιωτάτου Αγνή
 Συνεργάτες:
 Ελένη Χαρμπί, αρχιτέκτων
 Γιάννης Κοριαλός,
 Βασίλης Κωνσταντίνου,
 πολιτικοί μηχανικοί.

R Πατεράκης Μανώλης,
 Λιόλιου Βάσω

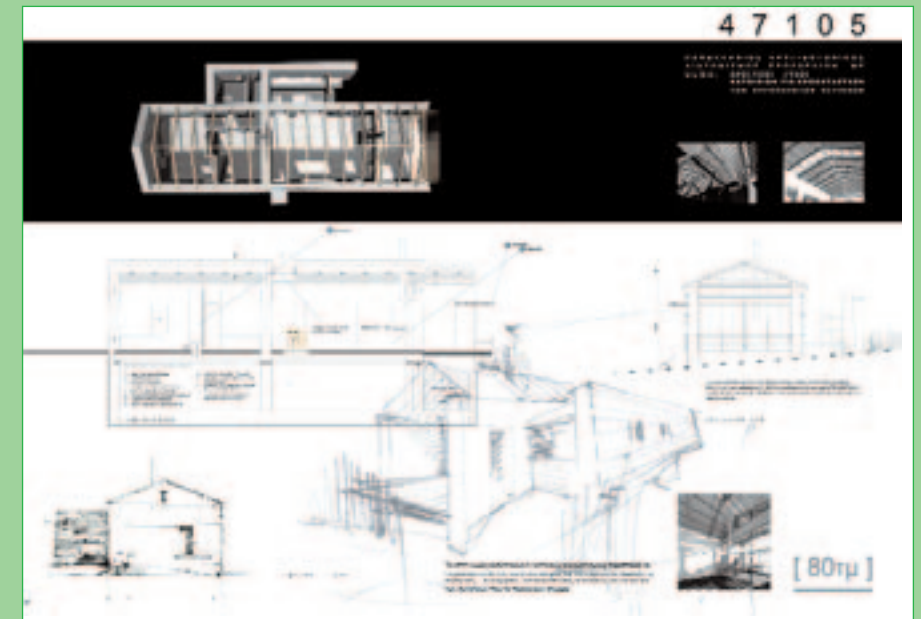

R Βερικίου Ανθή,
 Παπαγιαννόπουλος Γιώργος
 Σύμβουλοι:
 Αγαπίου Κώστας, πολιτικός μηχανικός.
 Αργυρός Παντελής,
 μηχανολόγος μηχανικός.

Βραβευθέντες στην κατηγορία των 80μ²

R Βεργιάκης Διογένης, Βρεττού Κέλλυ,
 Επιφανίου Μυρτώ, Σουλελέ Μαίρη
 Συνεργάτες: Καρναδέζος Χρήστος, πολιτικός μηχανικός.
 Βεργέτης Μανώλης, Μπομπότης Μιχάλης,
 ηλεκτρολόγοι μηχανικοί.

R Κοέν Ααρών

R Θεοδωρόπουλος Χρυσόστομος,
 Λιβάνη Ελένη

Με τις επιλογές της η Κριτική Επιτροπή προσπάθησε να αποφύγει λύσεις που παραπέμπουν στα παραδοσιακά πρότυπα και μόνο, αλλά και λύσεις, οι οποίες με την ελεύθερη δυνατότητα επιλογής των ενδιαφερομένων, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ασύμβατες με το περιβάλλον μορφολογικές υπερβολές, δεδομένου ότι το περιβάλλον δεν παρουσιάζει συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό χαρακτήρα.

Σε ότι αφορά τέλος τον βιοκλιματικό-ενεργειακό σχεδιασμό, η Επιτροπή –παρόλο που πολλές λύσεις έλαβαν σε κυμαινόμενο βαθμό υπόψη τους τα θέματα βιοκλιματικού σχεδιασμού– θεωρεί απαραίτητη στην τελική επεξεργασία των λύσεων την ανάγκη μελέτης των μεγεθών των ανοιγμάτων και του προσανατολισμού τους, τις αυξημένες μονώσεις, σκιάσεις,

διαμπερείς αερισμούς, ανεμιστήρες οροφής, τη σωστή διαχείριση του ύδατος και των αποβλήτων κ.λπ.

Εν κατακλείδι, η Κριτική Επιτροπή επιθυμεί να ευχαριστήσει τους συναδέλφους για την τόσο αθρόα εθελοντική προσφορά και να τους συχαρεί για τη γενικότερη ποιότητα των προτάσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κρίση της Επιτροπής ήταν δύσκολη επειδή το σύνολο των μελετών ήταν σε υψηλό επίπεδο.

Η Κριτική Επιτροπή ευρίσκεται στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει ότι το Ειδικό Ταμείο Αποκατάστασης Εκτάκτων Αναγκών απεδέχθη την πρόταση να συνεχίσουν δε δεύτερη φάση Οριστικής Μελέτης και οι 15 επιλεγείσες μελέτες, όπως προβλέπεται στη διακήρυξη.

Βραβευθέντες στην κατηγορία των 95μ²

R Ζερεφός Στέλιος, Τέσσας Χρήστος
Εξωτερικοί συνεργάτες: **Αρμένη Ηρώ, Μπριστογιάννη Τελέσυλλα**, φοιτήτριες αρχιτεκτονικής

Q Βερικίου Ανθή, Παπαγιαννούπουλος Γιώργος
Σύμβουλοι: **Αγαπίου Κώστας**, πολιτικός μηχανικός· **Αργυρός Παντελής**, μηχανολόγος μηχανικός.

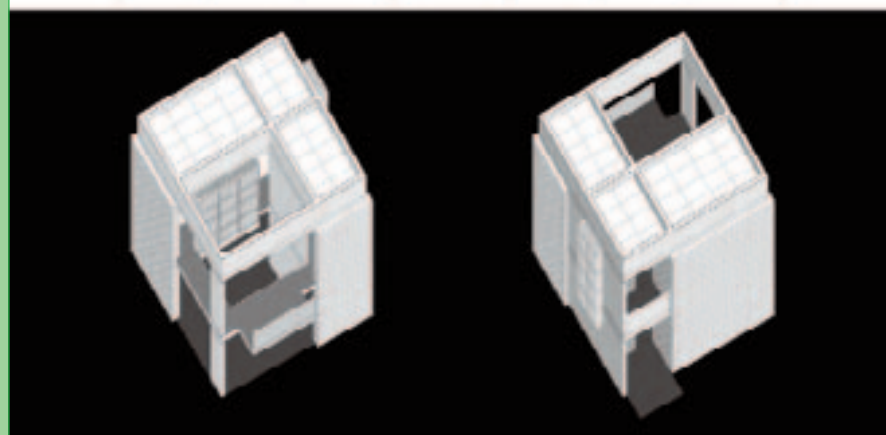
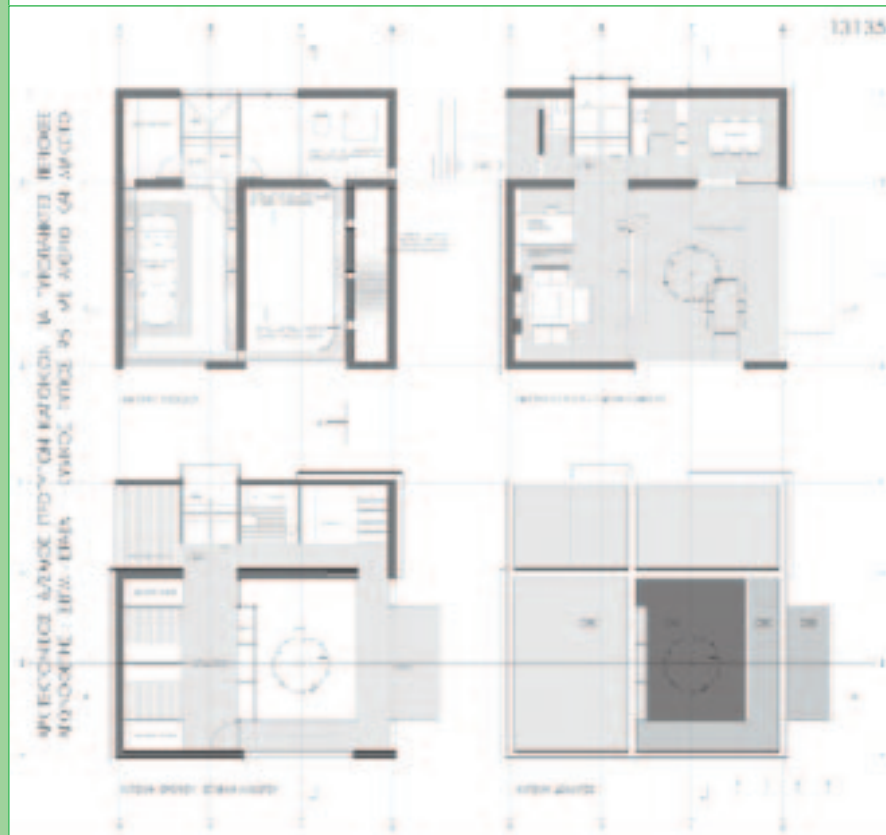
Q Πορτάλιου Ελένη, Εμμανουλοπούλου Ελένη
Συνεργάτριες: **Τζιμογιάννη Νιόβη**, αρχιτέκτων· **Τσαλούχου Αργυρώ**, φοιτήτρια αρχιτεκτονικής

R Κλειδωνάς Αλέξανδρος, Παπαδοニコλάκη Ελένη, Χατζηϊωάννου Ελένη
Σύμβουλοι: **Μάντζαρης Γιάννης, Σαλκιτζόγλου Άνθιμος**, πολιτικοί μηχανικοί· **Κούγκουλος Θανάσης**, ηλεκτρολόγος μηχανικός· **Χατζηϊωάννου Απόστολος**, μηχανολόγος μηχανικός.

R Λιακατά Μικέλα

R Γκακαπέπας Βασίλης

Δημαρχιακό Μέγαρο
Δήμου Ιωαννιτών

διαγωνισμός

Η πρόταση εστιάζει στο ευρύ, γενικό αλλά και ειδικό νόημα της πολιτικής αξίας του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως εντοπίζεται στην ιστορική, κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα των Ιωαννίνων.

Η κεντρική ιδέα συγκροτήθηκε πάνω σε δύο άξονες:

α) Στον συμβολικό χαρακτήρα του σύγχρονου δημόσιου κτηρίου στην πόλη, στη σύζευξή του με τον ιστό και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της.

β) Στον ειδικό συνθετικό ρόλο που αναλαμβάνουν οι επιμέρους κτηριακές ενότητες στη συνολική συγκρότηση (κτίριο πτέρυγα-όριο, κτίριο «Π»-αγκαλιά).

Η νεωτερική και ευκρινής αρχιτεκτονική έκφραση του κτηρίου, «αποστασιοποιημένη» από μνημειακά στοιχεία που θα παρέπεμπαν στην εξουσιαστική δύναμη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συμβολίζει τον δημοκρατικό και ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της. Το κτίριο έτσι καθίσταται ένας ευδιάκριτος και οικείος πόλος αναφοράς της καθημερινής ζωής των κατοίκων.

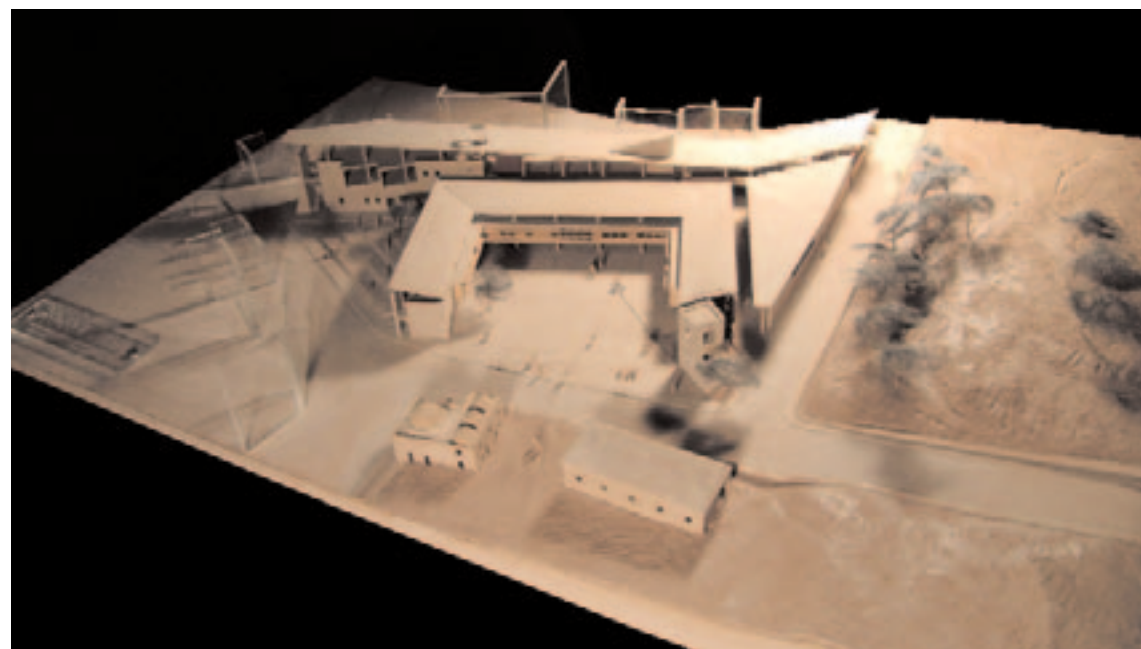
Το Δημαρχείο συγκροτείται από τρεις διακριτές ενότητες: το δυνατό και υψηλό κτίριο-πτέρυγα των Δημοτικών Υπηρεσιών,

που σχετίζεται με την υφιστάμενη γειτονική υψηλή δόμηση. Λειτουργεί ως πλάτη-φόντο για το ήπιο και χαμηλό κτήριο των Δημοτικών Αρχών. Καθώς το τελευταίο αναπτύσσεται σε σχήμα «Π», εκφράζει συμβολικά και συνολικά το Δημαρχείο ως φιλική αγκαλιά που «ανοίγεται» στην πόλη. Επιπλέον, ενσωματώνει στη σύνθεσή τα δύο γειτονικά υφιστάμενα παραδοσιακά κτήρια. Τέλος, το συγκρότημα συμπληρώνεται με την τριγωνικής κάτοψης ενότητα της Αίθουσας Πολλαπλών Χρήσεων. Εσωτερικά οι κτηριακές ενότητες ενοποιούνται στην ισόγεια στάθμη του κτηρίου και αποδίδουν έναν ενιαίο κεντρικό χώρο εισόδου. Σε αυτόν τον χώρο-βαλβίδα συγκλίνουν οι τοπικές εισοδοί και οι κατακόρυφες κινήσεις. Πρόκειται για κομβική περιοχή της πρότασης. Αποτελεί έναν προβεβλημένο, ρέοντα, εκ των άνω φωτιζόμενο χώρο, με οπτικές φυγές προς τον υπερκείμενο πεζόδρομο.

Οι τρεις κτηριακές ενότητες ενοποιούνται και επικοινωνούν μεταξύ τους σε διάφορες στάθμες μέσα από διαφορετικές ποιότητες και χαρακτήρα υπαίθριους χώρους, όπως η κεντρική πλατεία-είσοδος του Δημαρχείου, το δίκτυο των εσωτερικών πεζόδρομων που συνδέουν την υψηλή με τη χαμηλή στάθμη της πόλης και τροφοδοτούν τις υπηρεσίες με

τοπικές εισόδους, η τριγωνική πλατεία-πίτασα των καθημερινών εμπορικών δραστηριοτήτων και επιμέρους άλλα πλατώματα. Ο υπαίθριος χώρος αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο τόσο στη στοιχειοθέτηση της κεντρικής ιδέας, όσο και στη συγκρότηση της συνθετικής δομής του κτηρίου. Η διάβρωση και η διάρρηξη της κτηριακής μάζας προς όλες τις κατευθύνσεις και από όλες τις πλευρές, από πλήθος δημόσιων υπαίθριων χώρων, ποικίλων σχημάτων και λειτουργιών, σημαδεύουν τη σύνθεση: οι εσωτερικοί πεζόδρομοι και τα περάσματα, οι πλατείες και τα μικρά πλατώματα, παραλαμβάνουν τις δρώσες δυνάμεις που αναπτύσσονται στον δημόσιο χώρο της πόλης, τροφοδοτούν τον «τόπο» του Δημαρχείου με κοινωνική και δημόσια ζωή- τον καθιστούν ανοιχτό και οικείο.

Έτσι, η δυναμική της πόλης μετατρέπεται το Δημαρχείο σε ένα δοχείο κοινωνικής-συμμετοχικής ζωής, σε ένα δυναμικό πλέγμα ζωντανών καταστάσεων, σε μία γειτονιά μικρογραφία της ζωής της πόλης, που περιέχει όλες τις εκφάνσεις του δημόσιου βίου της. Μέσω αυτού του δυναμικού πλέγματος ζωντανών καταστάσεων, με νόημα πολιτισμικό, κοινωνικό αλλά και πολιτικό, η πρόταση πραγματεύεται τη χωρική έκφραση της σχέσης Δημοτικής Αρχής και Πολίτη.

Μελετητές:

Γεώργιος Αγγελής, Χρύσα Παπαδέλη, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

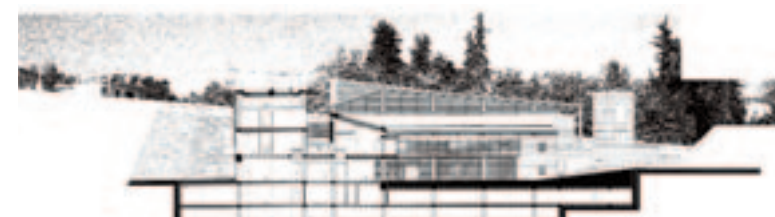
Χρονέας-Παγώνης-Κινάτος, στατική μελέτη
Γιώργος Μαγκάβαλης, μηχανολόγος μηχανικός

Ομάδα εργασίας:

Λίνα Δήμα, Ειρήνη Οικονομοπούλου, αρχιτέκτονες
Αγγελόπουλος Κίμωνας, Αναγνωστάκης Γιώργος, Καραϊσκάκη Δάφνη, Κονδυλιά Σοφία, Χόντος Χρήστος, φοιτητές αρχιτεκτονικής

Τόσο οι γενικές και οι ειδικές διατάξεις (κτίριο «Π», προεξοχές-σαχνισιά, στενά περάσματα, εναέριες συνδέσεις κτηρίων) όσο και τα υλικά με την επεξεργασία τους (λιθοδομές, λιθόστρωτα, ξύλινες κατασκευές) και άλλα επιμέρους στοιχεία (πυργοειδές «ρολόι», αύλακας νερού, κρήνη, άγαλμα), εγγράφουν στην ευκρινή νεωτερική αρχιτεκτονική έκφραση του κτηρίου την ιδιαίτερη φυσιογνωμία των Ιωαννίνων.

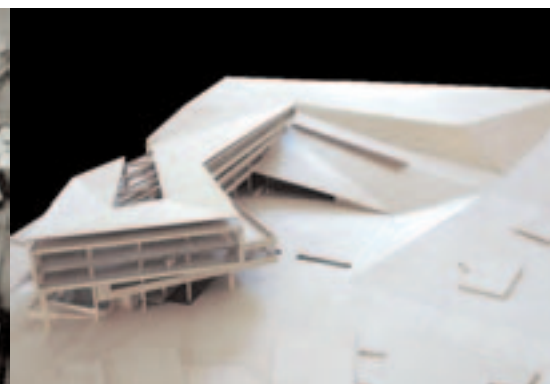
Η πρόταση επιθυμεί να προσδώσει έναν ιδιαίτερο συμμετοχικό χαρακτήρα στο δημόσιο κτήριο που απουσιάζει από το σημερινό Δημαρχείο και να δημιουργήσει έναν χώρο οικείο για τους δημότες, ενώ συγχρόνως θα διατηρεί την ισχυρή συμβολική παρουσία που απαιτεί ο ρόλος του ως κτήριο δημόσιας διοίκησης.

Χαρακτηριστικό της μορφολογίας του ανάγλυφου της περιοχής είναι η ύπαρξη της άνω και της κάτω πόλης που συναντώνται στο προτεινόμενο οικοπέδο. Η άνω πόλη εισχωρεί στην κάτω, μέσω μιας ζώνης αστικού πράσινου, μέσα και γύρω από την οποία βρίσκονται μία σειρά δημοσίων κτηρίων. Το προτεινόμενο Δημαρχείο στη συγκεκριμένη θέση, έρχεται να συμπληρώσει αυτό το δίκτυο κτηρίων, να δηλώσει την παρουσία του, και να αποτελέσει τη βαλβίδα επικοινωνίας ανάμεσα στην άνω πόλη, με τον δημόσιο χαρακτήρα, και την κάτω, αστική περιοχή, όπως και ανάμεσα στο κτισμένο περιβάλλον και το αστικό πάρκο.

Το κτήριο αποπειράται να διατυπώσει μια σχέση πολλαπλών ορίων: πρόκειται συγχρόνως για είναι ένα κτήριο σημαίνουσας λειτουργίας και ένα κτήριο πέρασμα.

Ο υπαίθριος χώρος με τις ήπιες κλίσεις, παραλαμβάνει και αποκαθιστά τη συνέχεια της πλαγιάς του πάρκου. Το κτήριο μοιάζει να σχηματίζεται από την κίνηση του υπαίθριου χώρου, ενώ η στέγη με τις χαρακτηριστικές γωνίες, αναπαράγει αυτό τον σχηματισμό. Μια πορεία που ενώνει τα δύο επίπεδα της πόλης διαπερνά το κτήριο, συνδέοντας τις δύο βασικές εισόδους. Στο εσωτερικό του κτηρίου, ένα πολυώροφο αίθριο, που στρέφει προς διαφορετικά σημαντικά σημεία της πόλης, φέρνει σε επαφή τις διάφορες επιμέρους ενότητες. Το διαφανές ισόγειο διαφοροποιεί τον πιο δημόσιο από τον καθαρά γραφειακό χώρο του μεγάρου, και δίνει μια εντύπωση αιώρησης της κτηριακής μάζας, που αποκολλάται από το επίπεδο του εδάφους.

Μελετητές:

Αλέξανδρος Βαζάκας, Κωνσταντίνος Δασκαλάκης, Μαρία Μανδαλάκη, Μαρίνα Στασινοπούλου, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Ορσαλία Δημητρίου, Ολυμπία Σπυριδάκη, Ελευθερία Τσαπάκη, Βανέσσα Καραγεώργου, αρχιτέκτονες
Φωτεινή Αδρίμη, Βασίλης Καλησπεράκης, φοιτητές αρχιτεκτονικής

Σύμβουλοι:

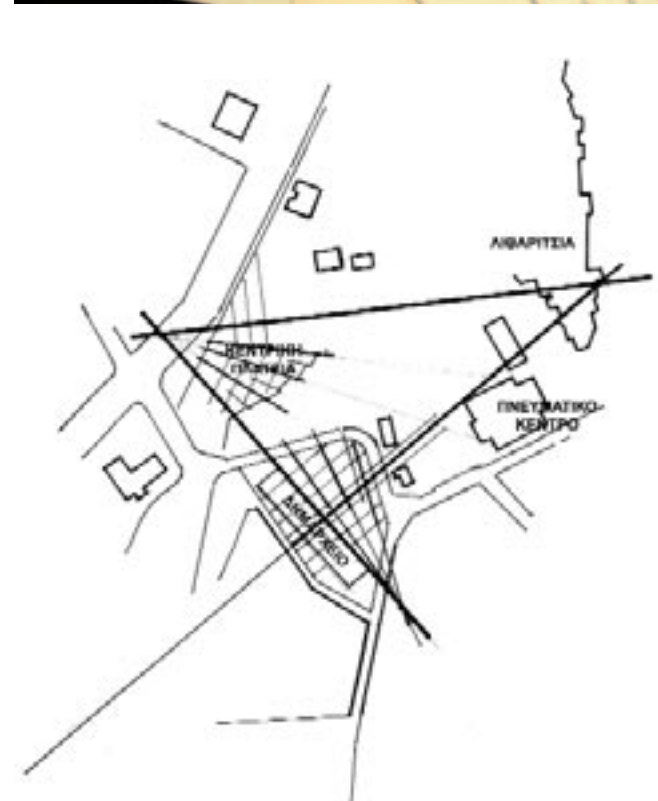
Εύα Βαζάκα, Jeremy May, αρχιτέκτονες τοπίου
Μάνος Κυριαζής, πολιτικός μηχανικός
Σωτήρης Κολοκοντές, ηλεκτρολόγος-μηχανολόγος μηχανικός
Άρης Τσαγκρασούλης, ενεργειακά θέματα

Α. Βασικό στοιχείο σχεδιασμού

Το στοιχείο που χρησιμοποιούμε προκειμένου να συνδέσουμε τον χώρο του δημαρχείου με την κεντρική πλατεία και τους υπόλοιπους κοινόχρηστους χώρους είναι μία πορεία-γέφυρα (ομαλή ράμπα), η οποία ξεκινάει από την κεντρική πλατεία, περνάει κατά μήκος της πρόσοψης του δημαρχείου και καταλήγει στην πλατεία του δημαρχείου. Με αυτήν την πορεία-γέφυρα ενοποιούνται όχι μόνο η κεντρική πλατεία με το Δημαρχείο και την πλατεία του Δημαρχείου, αλλά και δύο μεγάλες περιοχές της πόλης: δηλαδή είναι, στην ουσία, το ίδιο το Δημαρχείο που ενοποιεί δύο ξεκομμένες, αυτή τη στιγμή, περιοχές. Επιπλέον, με τη γέφυρα διαχωρίζεται η κίνηση των πεζών από τα αυτοκίνητα, χωρίς να είναι απαραίτητη η επέμβαση στην υπάρχουσα κυκλοφορία των οχημάτων.

Επίσης, με την πορεία-ράμπα:

1. Ορίζεται η πρόσβαση στο Δημαρχείο από την κεντρική πλατεία.
2. Καλείται ο πολίτης να πλησιάσει το Δημαρχείο και να περάσει μέσα απ' αυτό. Έτσι, το Δημαρχείο ανοίγει προς τον

πολίτη, γίνεται οικείο σε αυτόν και αποκτά δημοκρατικό χαρακτήρα.

3. Ο άξονας της πορείας γίνεται προέκταση ενός από τους άξονες του σχεδιασμού της κεντρικής πλατείας, όπως αυτή σχεδιάστηκε στη μελέτη για την ενοποίηση και ανάπλαση των κοινόχρηστων χώρων του κέντρου της πόλης. Έτσι, ο σχεδιασμός του δημαρχείου αποτελεί συνέχεια του σχεδιασμού της εν λόγω μελέτης, ούτως ώστε να δημιουργηθεί μία ενιαία σύνθεση, η οποία βασίζεται σε ορισμένες κοινές γεωμετρικές αρχές.

4. Αναίρεται ο στατικός χαρακτήρας του κτηρίου, εφόσον η ίδια η πρόσοψη του κτηρίου είναι μία κίνηση, μία ροή, η οποία, εκτός των άλλων, αποτελεί και σήμα του κτηρίου.

5. Δίνεται εύρος στην όψη και δημιουργείται ενδιάμεσος μεταβατικός χώρος μεταξύ του κτηρίου και της πλατείας του δημαρχείου.

Β. Τοποθέτηση στο οικοπέδο

Η τοποθέτηση του κτηρίου στο οικοπέδο γίνεται κατά μήκος της ΝΔ πλευράς του οικοπέδου, ώστε να αφήνει τον μεγαλύτερο χώρο του οικοπέδου ελεύθερο για τη δημιουργία της πλατείας του δημαρχείου. Ο ενιαίος διαμορφωμένος υπαίθριος αυτός χώρος ενοποιείται με τον υπόλοιπο δημόσιο χώρο, όπου βρίσκονται το πνευματικό κέντρο, το μουσείο αντίστασης, το τζαμί και γενικά η ευρύτερη δημόσια περιοχή, όπως προκύπτει και από τη μελέτη για την ενοποίηση. Το κτήριο στη θέση αυτή αποτελεί και το όριο της δημόσιας περιοχής βελτιώνοντας την εικόνα του χώρου προς αυτήν την κατεύθυνση. Επίσης, η τοποθέτηση αυτή του κτηρίου, καθώς και η σχέση του με την πλατεία του δημαρχείου και τον ευρύτερο δημόσιο χώρο, τονίζει τον χαρακτήρα του δημόσιου κτηρίου, τη σπουδαιότητά του, τον μνημειακό του χαρακτήρα, και φέρνει μνήμες από παλαιότερα δημόσια κτήρια στον ελλαδικό και ξένο χώρο (μετωπική σχέση με τον ελεύθερο χώρο).

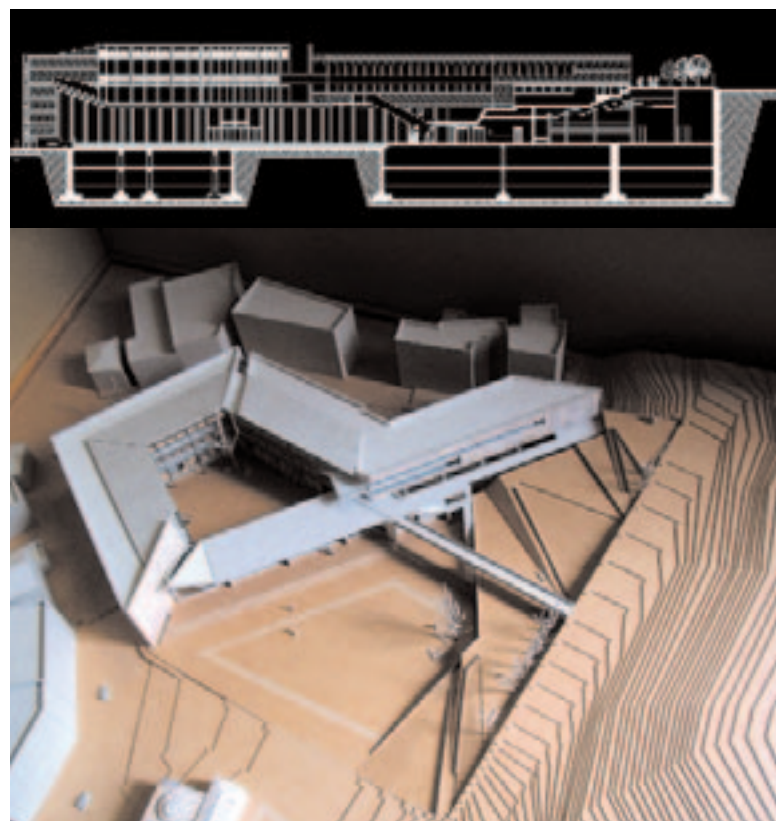
Μελετητές:

Νικόλαος Παπλωματάς, Αικατερίνη Παπλωματά, αρχιτέκτονες

Διαμόρφωση αλληλουχίας ελευθέρων χώρων

Δίδοντας προτεραιότητα στη διαμόρφωση μιας αλληλουχίας ελευθέρων χώρων προσαρμοσμένης στα υψόμετρα και τις χαράξεις του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου, διαμορφώθηκε μια επάλληλη συνέχεια των δημόσιων χώρων του Δημαρχείου. Ήδη η πόλη θέτει με σαφήνεια τους δυναμικούς όρους ανάπτυξής της, με τις χαράξεις των δρόμων, τα μέτωπα των δημοσίων κτηρίων ή ακόμη με τη διάχυση των λειτουργικών επιπέδων στάσης και κίνησης του δημόσιου χώρου (πλατείες, πεζοδρόμια κ.λπ.).

Την εκκίνηση αυτής της αλληλουχίας ελευθέρων χώρων αποτελεί ο μετασχηματισμός των φυσικών υψομετρικών καμπύλων ως τεχνητό τοπίο στο βορινό τμήμα του οικοπέδου, διαμορφώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις πρώτες κτηριακές μορφές που παραλαμβάνουν και υποδέχονται τους επισκέπτες από την υψομετρικά δυσμενέστερη πλευρά του οικοπέδου.

Εν συνεχεία, οι δημόσιοι χώροι του Δημαρχείου που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση της επάλληλης συνέχειας αυτών, είναι:

- α. Η Πλατεία Δημαρχείου-Forum ως το πρώτο δοχείο υποδοχής των πολυμέτρωπων κινήσεων των πολιτών.
- β. Οι χώροι της Αίθουσας πολλαπλών χρήσεων
- γ. Το εσωτερικό Αίθριο, γύρω από το οποίο αναπτύσσονται οι γραφειακοί χώροι των διευθύνσεων του Δημαρχείου.

Χαράξεις – η τεθλασμένη

Προκειμένου οι δημόσιοι χώροι του Δημαρχείου να ομογενοποιηθούν με το γειτονικό σύμπλεγμα πάρκων, προτείνεται στο πέρας του οικοπέδου να υλοποιηθεί ως τεθλασμένη γραμμή χάραξης, το κυρίως κτηριακό σώμα του Δημαρχείου, συμπληρωματικό της οχυρωματικής χάραξης του φρουρίου της Λιθαρίτσας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δίδεται μια φυσική απόληξη στον ευρύτερο πολιτιστικό περίπατο, ενώ παράλληλα αποφεύγεται η απορρόφηση του νέου κτηρίου από τον ανώνυμο αστικό ιστό που το περιβάλλει. Παράλληλα, η τεθλασμένη σε μορφή κάτοψη οδηγεί στην οργάνωση των ανεξάρτητων υπηρεσιών και στη δημιουργία σχετικά μικρών σε μήκος διαδρόμων

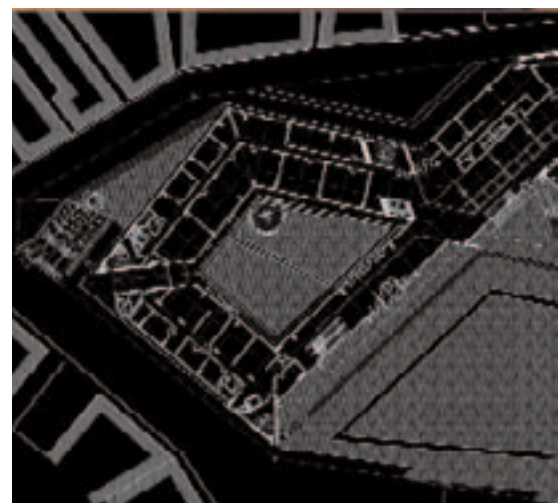
Γεφύρωση προσβάσεων και λειτουργιών

Τα επιμήκη τμήματα της ραχοκοκαλιάς του κτηρίου μετουσιώνονται στην πλευρά του εσωτερικού αιθρίου, ως μια σειρά οριζοντίων ημιυπαίθριων και κλειστών πορειών και εισόδων που στόχο έχουν:

- α) Να δώσουν στους επισκέπτες και στους εργαζόμενους τη δυνατότητα της αντίληψης της εικόνας της πόλης έξω, ενώ παράλληλα δημιουργούν την εικόνα μιας παλλόμενης τρισδιάστατης όψης προς την πόλη.
- β) Να αποκαλύψουν, να προσανατολίσουν και να κατευθύνουν το κοινό στο υπόλοιπο κτηριακό συγκρότημα δίνοντας μια συνέχεια και ροή στην αρχιτεκτονική σύνθεση.

Κτήριο φόντο στο Αίθριο

Προκειμένου να ισχυροποιηθεί η αίσθηση της κοιλότητας, εντός του Αιθρίου αυτό ντύνεται με μια τεχνητή επιδερμίδα, με ένα συνεχόμενο μεταλλικό και ξύλινο πλέγμα-«κλωστρά». Η μορφολόγηση και η επιλογή του τύπου του ανοίγματος βασίζεται σε τύπους ανοιγμάτων της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ένας τύπος επαναλαμβανόμενου κουφώματος, που δημιουργεί τελικά ένα σύγχρονο ουδέτερο μοτίβο με βιοκλιματικό χαρακτήρα.

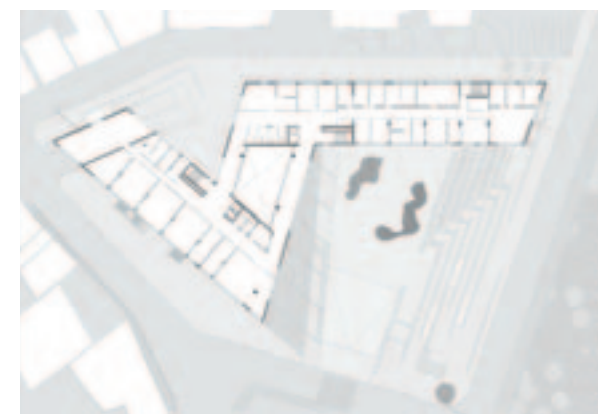
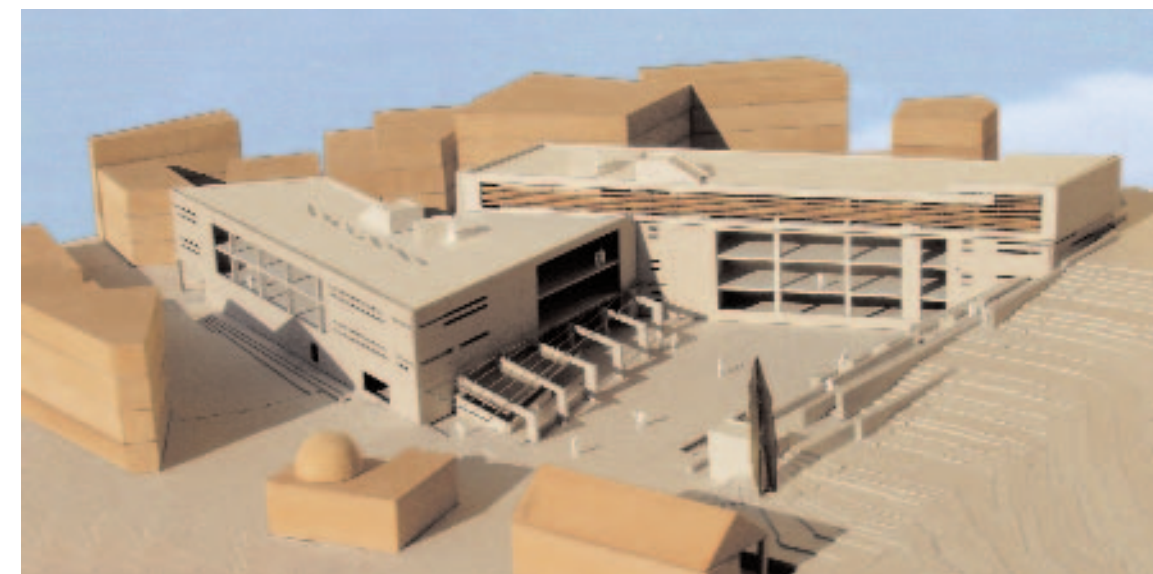

Στόχοι

Η λύση προτείνει ένα λιτό Δημαρχείο, εναρμονισμένο με το πειρωτικό κλίμα της πόλης των Ιωαννίνων. Πολεοδομικά, στόχος είναι να ενταχθεί ένα κτήριο αυτού του μεγέθους στον αστικό ιστό, ικανοποιώντας την ανάγκη για σύνδεσή του με τη βραβευθείσα μελέτη ενοποίησης των υπαίθριων χώρων της πόλης. Κτηριακά, προτεραιότητα δόθηκε στο ευανάγνωστο του Δημαρχείου από τους χρήστες του, τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά.

Χάραξη

Καθοριστικό ρόλο για την τοποθέτηση του νέου Δημαρχείου στο οικόπεδο έχουν τα κτήρια του τζαμιού του Βελή Πασά και του μεντρεσέ στην οδό Ιατρίδου, απόληξη της βραβευθείσας πορείας ενοποίησης. Η κλίμακά τους οδήγησε στην υποχώρηση του Δημαρχείου από το μέτωπο αυτό ώστε να δημιουργηθεί εκεί ο κύριος υπαίθριος χώρος. Η κτηριακή μάζα αρκείται σε ένα μικρό «αποτυπώμα», δημιουργώντας μια αγκαλιά γύρω από τον υπαίθριο χώρο εισόδου που ορίζει

με σαφήνεια το τέρμα της πορείας ενοποίησης και ταυτόχρονα την είσοδο στο Δημαρχείο.

Σύνθεση

Η σύνθεση οργανώνεται σε δύο σκέλη τα οποία ενοποιούνται εσωτερικά με ένα αίθριο που διαπερνάει όλο το κτήριο καθ' ύψος και φωτίζεται από περιμετρικά υαλοστάσια. Εκατέρωθεν του πυρήνα αυτού, τα δύο σκέλη τοποθετούνται φυγόκεντρα στο οικόπεδο, σχηματίζοντας μια δυναμική ενότητα σχήματος S. Αντιμετωπίζοντας το πλήρες και το κενό σαν μια συνθετική ενότητα, οι υπαίθριοι χώροι του Δημαρχείου γεννιούνται συμπληρωματικά του σχήματος αυτού.

Οι δημοτικές υπηρεσίες διαχωρίζονται με σαφήνεια από τις δημαρχιακές γραφειακές ανάγκες, τόσο συνθετικά όσο και οικοδομικά. Οι υπηρεσίες, λόγω υψηλής ανάγκης προσβασιμότητας, τοποθετούνται στα χαμηλά επίπεδα και αναπτύσσονται και στους δύο άξονες. Τα δημαρχιακά γραφεία αναπτύσσονται κατά μήκος του τρίτου επιπέδου του ενός σκέλους.

Υλικά

Οι υπηρεσίες αντιμετωπίζονται σαν ένας όγκος. Επενδύονται με χτενιστό μάρμαρο που διατρύπεται από συνδυασμό επιφανειών υαλοστασίων και γραμμικών γωνιακών παραθύρων. Τα δημαρχιακά γραφεία περιβάλλονται από μια επιφάνεια εμφανούς σκυροδέματος και αφήνονται σε κοινή θέα χάρη στο συνεχές υαλοστάσιο με τις φαρδιές περσίδες από σύνθετη ξυλεία.

Μελετητές:

Χρήστος Πατρώνης, Γιάννα Πανδή, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Βασίλης Αξιώτης, πολεοδόμος-χωροτάκτης
Αλέξης Μαγκανιώτης, αρχιτέκτων
Βαρβάρα Γιαννούλα, φοιτήτρια αρχιτεκτονικής
Παναγιώτα Ψεβεδούρου, αρχιτέκτων εσωτερικών χώρων

Σύμβουλος:

Γιάννης Πατρώνης, αρχιτέκτων, αναπλ. καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών

Μελετητές:

Εύη Αναστασοπούλου, Βίκυ Μουτζούρη, Κατερίνα Μπισώνη, Παναγιώτης Παπαδημάτος, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Κώστας Παναγιωτόπουλος, πολιτικός μηχ.
Λεωνίδα Φραγγεδάκης, μηχανολόγος μηχ.

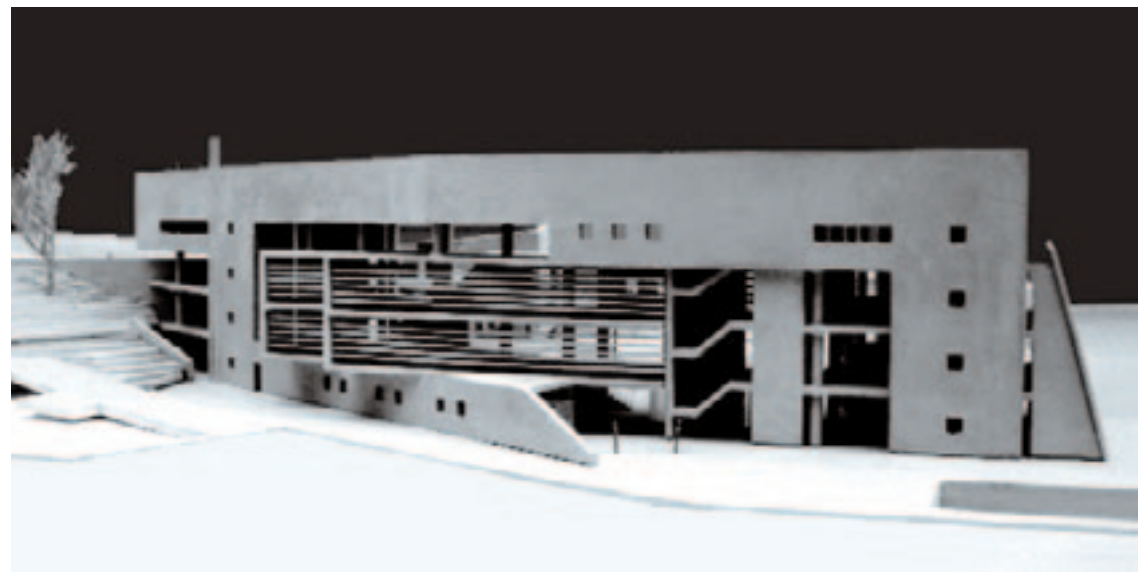
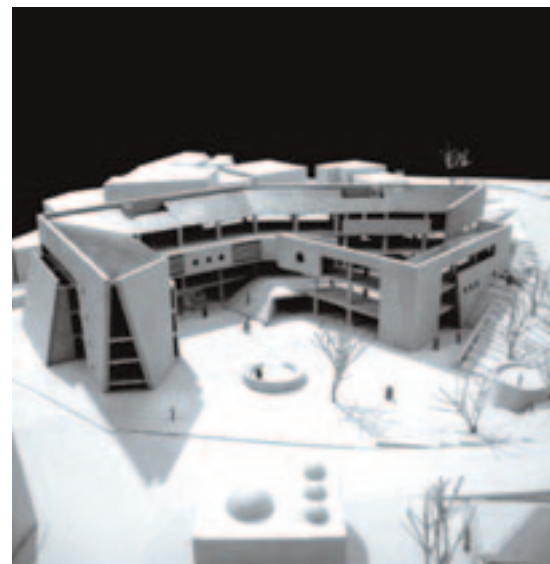
Ειδικός συνεργάτης:

Michael Cordes, αρχιτέκτων

Το κτήριο συγκροτείται πάνω σε δύο τεθλασμένους άξονες οι οποίοι δεν παρακολουθούν τα όρια του οικοπέδου, αντίθετα τοποθετούνται ελεύθερα, απαντώντας με διαφορετικό κάθε φορά τρόπο στο ποικιλόμορφο γειτονικό περιβάλλον με τα ιδιαίτερα φυσικά, αστικά και ιστορικά χαρακτηριστικά. Το εξωτερικό περίγραμμα των αξόνων αποτελεί και το σκληρό όριο του κτηρίου. Μεταξύ των δύο αυτών γραμμών διαμορφώνονται δύο πλατείες σε διαφορετικές στάθμες. Η μία είναι ο κεντρικός υπαίθριος χώρος-είσοδος στο Δημαρχείο και η δεύτερη μικρότερη εσωτερική πλατεία-αίθριο συγχρόνως αποτελεί στάση πάνω στην κίνηση που συνδέει την κεντρική πλατεία του κτηρίου με το κέντρο της πόλης. Επιπλέον η κίνηση αυτή γεφυρώνει την υψιστάμενη υψομετρική διαφορά μεταξύ του κέντρου της πόλης και της βασικής στάθμης του οικοπέδου στην οποία βρίσκεται η μεγάλη πλατεία εισόδου στο Δημαρχείο και στην αίθουσα πολλαπλών δραστηριοτήτων. Βασική συνθετική επιλογή ήταν η διατήρηση του φυσικού πρανούς και η τοποθέτηση της μεγάλης μάζας του κτηρίου αντιστικτικά προς αυτόν. Στην περιοχή του πρανούς τοποθετείται ημιυπόσκαφη η αίθουσα πολλαπλών δραστηριοτήτων με φυσικό φωτισμό από την οροφή-δάπεδο της πλατείας δημιουργώντας έναν εσωτερικό χώρο με μυσταγωγικό χαρακτήρα.

Η λειτουργική οργάνωση του κτηρίου γίνεται με το σύστημα των γραμμικών πτερυγών.

Το προτεινόμενο κατασκευαστικό σύστημα είναι αυτό της δοκού επί στύλου. Τα βασικά υλικά είναι: εμφανές άβαφο σκυρόδεμα και ανεπίχριστος τσιμεντόλιθος.

Μελετητές:

Ανθή Βερυκίου, Αλεξάνδρα Γιαλούρη,
Αλέξανδρος Κλειδωνάς, Γιάννης Παπαδόπουλος, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Εύα Ρεπούσκου, Βασιλική Μαλτεζάκη, αρχιτέκτονες
Άρης Γκίτζιας, φοιτητής αρχιτεκτονικής
Κωνσταντίνος Παπαντωνόπουλος, πολιτικός μηχανικός
Παντελής Αργυρός, μηχανολόγος μηχανικός

Ειδικός συνεργάτης:

Γιώργος Παπαδόπουλος, αρχιτέκτων

διαγωνισμός

Ανάπλαση Πλατείας Ηρώων Δήμου Ελευσίνας

«Το Χωράφι της Δήμητρας»

«Το Χωράφι της Δήμητρας» μεταφέρει, με όρους αρχιτεκτονικούς, την εικόνα ενός εύφορου αγρού μέσα στον αστικό ιστό της Ελευσίνας. Η πλατεία που προτείνεται, είναι η κατασκευή αυτού του «καλλιεργημένου» αστικού τοπίου. Η αλληγορία, αναφέρεται τόσο στο μυθολογικό και ιστορικό παρελθόν της Ελευσίνας, όσο και στις σύγχρονες πρωτοβουλίες της πόλης, για την ανακύκλωση και την προστασία του περιβάλλοντος. «Το Χωράφι της Δήμητρας» επιχειρεί έναν συγκερασμό του αρχαίου και του σύγχρονου, του φυσικού και του χτισμένου, του μόνιμου και του εναλλασσόμενου. Σε αυτήν την πρόταση πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει η φύτευση με την εναλλαγή των εποχών που συμβολίζει.

Προτεινόμενη αρχιτεκτονική λύση

Η πλατεία Ηρώων είναι ο κεντρικός δημόσιος χώρος της σύγχρονης Ελευσίνας και ταυτόχρονα, σηματοδοτεί την είσοδο στο αρχαίο ιερό. Το αρχαίο ικνός της Ιεράς Οδού διασχίζει διαγώνια την πλατεία. Οι συνυπάρχουσες γεωμετρίες, του αρχαίου δρόμου και της νέας πολεοδομικής χάραξης, συναντι-

ούνται στο σώμα της πλατείας. Η πρόταση διαπλέκει τις δύο αυτές χαράξεις.

Η νέα πλατεία και οι περιβάλλοντες πεζόδρομοι αντιμετωπίζονται ως ενιαίος χώρος, με ενιαίο δάπεδο. Στον χώρο αυτό σχηματίζεται η εικόνα ενός χωραφιού, που αναφέρεται στον μύθο της Δήμητρας και της Περσεφόνης, τον κύκλο των εποχών, την καλλιέργεια της γης, την αναπαραγωγή και την ανακύκλωση. Ταυτόχρονα, ορίζεται μία συγκεκριμένη γεωμετρία. Το χωράφι είναι ένας χώρος με σαφή γεωμετρία, τόσο εξ αιτίας των ορίων ιδιοκτησίας όσο και από την κατεύθυνση της όργωσής του. Όμως, ο όγκος και η μορφή του μεταλλάσσεται ρυθμικά με τις εποχές του χρόνου, αλλά και από τυχαία γεγονότα (κατεύθυνση του ανέμου). Η προτεινόμενη λύση έχει ως αφετηρία την αέναη και τυχαία μεταβαλλόμενη γεωμετρία του χωραφιού.

Συνθετικά στοιχεία

1. χάραξη

Το βασικό σύστημα χάραξης του δαπέδου της πλατείας, οργανώνεται πάνω σε δύο κατευθύνσεις με απόκλιση 10 μοιρών η

μία από την άλλη, που είναι κάθετες στους άξονες των δύο τμημάτων της Ιεράς Οδού εκατέρωθεν της πλατείας. Το αποτέλεσμα της πλοκής των δύο κατευθύνσεων, παράγει την εντύπωση του «οργωμένου-καλλιεργημένου» δαπέδου.

2. ανάγλυφο

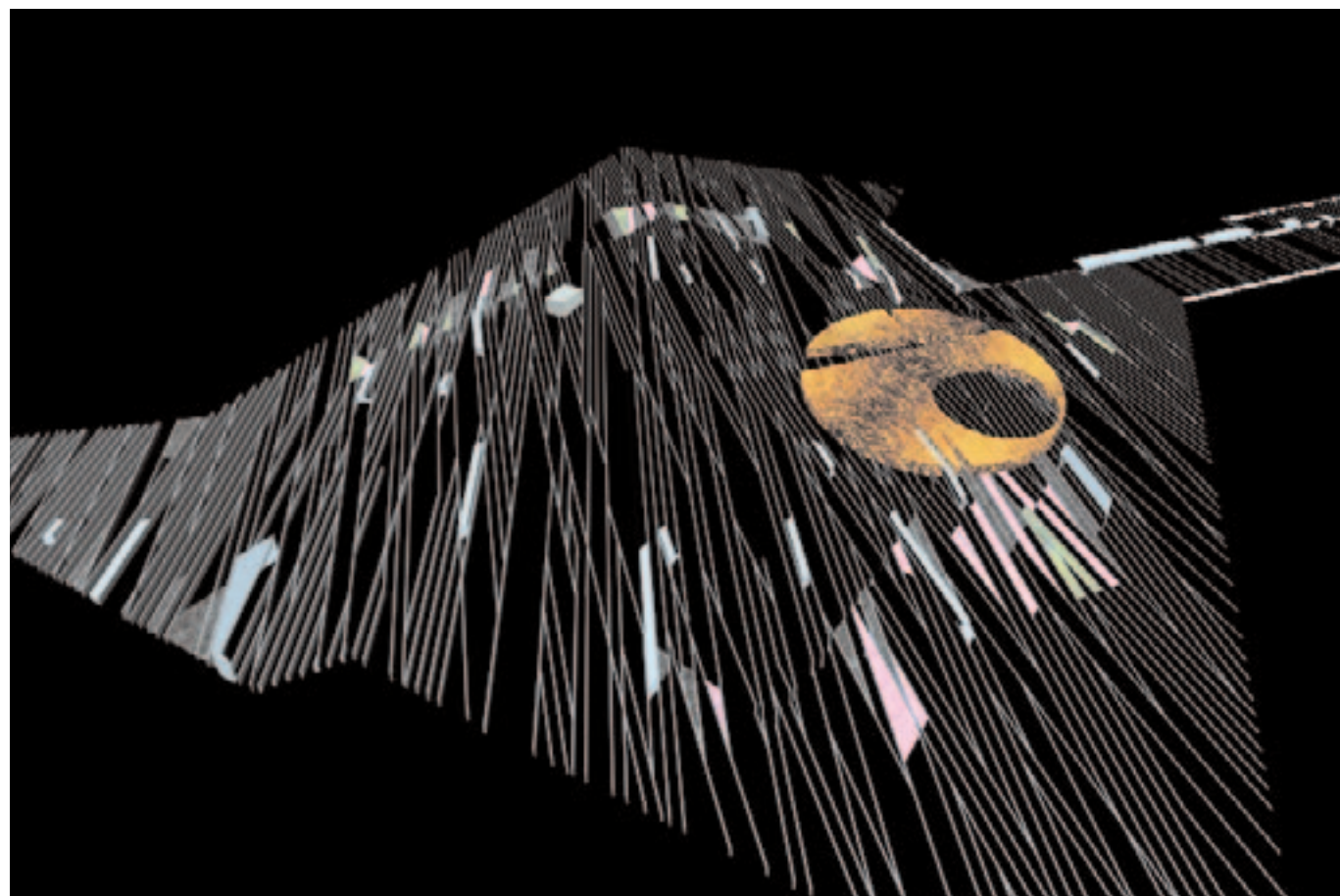
Ο κεντρικός χώρος της πλατείας επανακαθορίζεται από ένα τετράγωνο, που αποσπάται από το ενιαίο επίπεδο, με τη δημιουργία ήπιου ανάγλυφου στην περιμέτρω του. Η δημιουργία του ανάγλυφου ορίζει σαφέστερα το νοτιό κέντρο της πλατείας, πραγματοποιώντας ένα «κοίλωμα», και αποκλείοντας διακριτικά την πρόσβαση των οχημάτων.

3. εξοπλισμός

Ο εξοπλισμός ορίζεται και αυτός από τη βασική χάραξη της πλατείας και περιλαμβάνει καθίσματα, φωτιστικά και σημεία ανακύκλωσης. Αυτά προκύπτουν από την αναδίπλωση των υλικών της δαπεδόστρωσης στην τρίτη διάστασή τους.

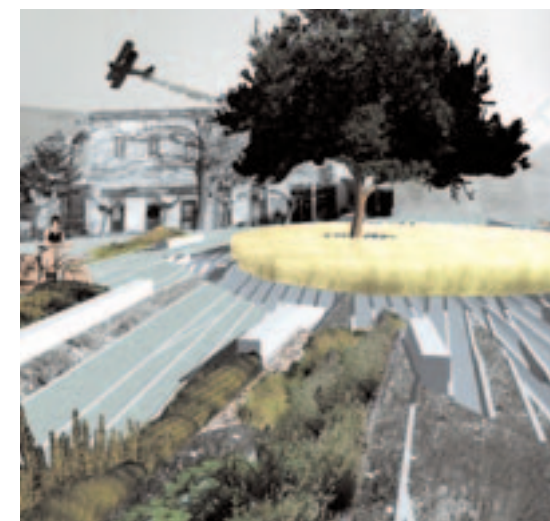
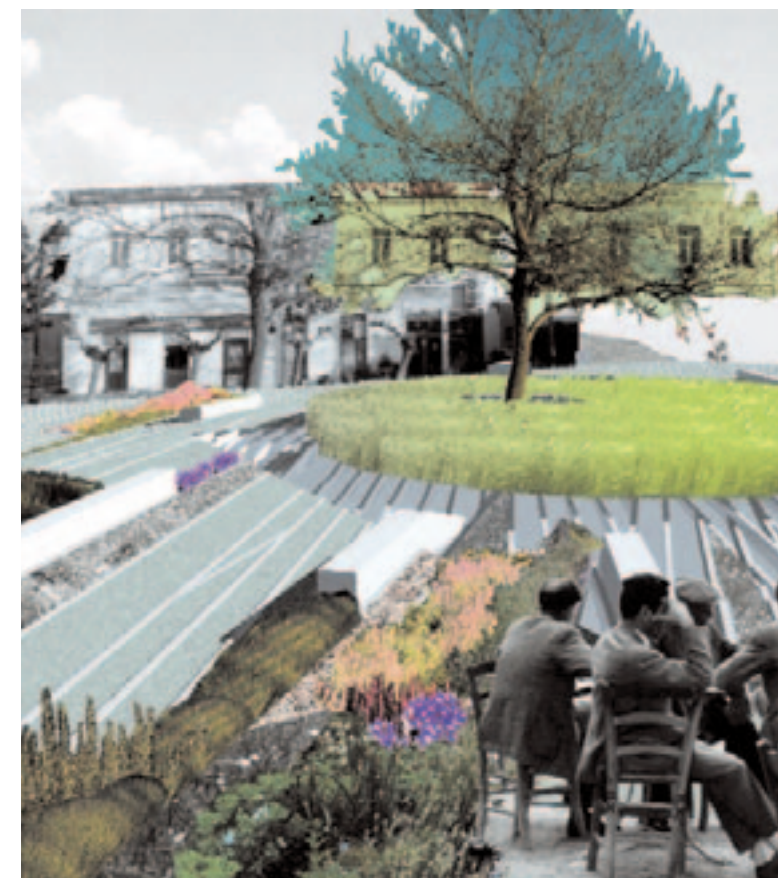
4. νερό

Το υδάτινο στοιχείο εμφανίζεται σε σημεία ψεκασμού και σε ανοικτά γραμμικά κανάλια, βελτιώνοντας κατά τους θερινούς μήνες το μικροκλίμα της πλατείας. Στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου, διαμορφώνεται κρήνη.

Μελετητές:

Κωνσταντίνος Γρίβας, Έρση Ιωαννίδου, Ρενάτα Μεθενίτη, Γιώργος Παρασκευόπουλος, αρχιτέκτονες

5. φύτευση

Η επιλογή της φύτευσης έγινε τόσο για συμβολικούς όσο και για πρακτικούς λόγους. Πρόθεση είναι η δημιουργία ενός τοπίου που: α) εντείνει το παιχνίδι της αλλαγής των εποχών και κάνει φανερό τον κύκλο της φύσης μέσα από την ίδια τη μεταβολή των φυτών, και β) χρησιμοποιεί γηγενή φυτά της Αττικής που σχετίζονται με τη μυθολογία και τον πολιτισμό του τόπου. Η προτεινόμενη φύτευση απαιτεί ελάχιστη φροντίδα, δίνοντας σημασία στην περιβαλλοντική ευαισθησία. Τα είδη φύτευσης που προτείνονται περιλαμβάνουν στάχια, βολβώδη, φρύγανα, αγριολούλουδα και κωμοφόρα δέντρα. Ένας κύκλος με στάχια, τοποθετείται έκκεντρα πάνω στον άξονα της Ιεράς Οδού σημαίνοντας την είσοδο στην πλατεία.

Και τα πέντε στοιχεία που συνθέτουν την πλατεία –χάραξη, ανάγλυφο, εξοπλισμός, νερό και φύτευση– προκύπτουν από κοινές συνθετικές αρχές και έχουν ενιαία λογική ανάπτυξης, αυτή που καθορίζει τη δημιουργία του «καλλιεργημένου αστικού τοπίου» της πλατείας: «Το Χωράφι της Δήμητρας».

Η ιδιαιτερότητα, που χαρακτηρίζει αυτήν την πλατεία, είναι ακριβώς η σχέση της με τον αρχαιολογικό χώρο, ορατό και μη ορατό.

Οι επικράτειες, της αρχαίας και της νέας πόλης, είναι απόλυτα οριοθετημένες. Επικειρούμε να αναδείξουμε την αμφισβήτηση αυτής της απολυτότητας, με την ταυτόχρονη παρουσία τους, τη διείσδυση και συνύπαρξή τους.

Η πρόταση διαπραγματεύεται δύο έννοιες, που αποτελούν συστατικά στοιχεία του τόπου.

Το ιδεατό, που αντιστοιχεί στον αρχαίο κόσμο, τους μύθους και την ιστορία. Το πραγματικό, που αντιστοιχεί στην καθημερινότητα της σύγχρονης πόλης, έννοιες που διαπλέκονται στον χώρο, επικαλύπτοντας η μια την άλλη.

Δύο σαφείς σχεδιαστικές χειρονομίες αποδίδουν και οπτικοποιούν, ως συμβολικές εκφράσεις με πολλαπλές αναγνώσεις, τις δύο έννοιες.

Μια «άυλη» ιδανική ευθεία αντιστοιχεί στην Ιερά Οδό, στο καταληκτικό τμήμα της. Το «άυλο» συμβολίζεται ως μια χωμάτινη λωρίδα, που διαφοροποιείται και οριοθετείται από το πλακόστρωτο της καθημερινής πόλης. Η αρχή της σηματοδοτείται από μια συμβολική γλυπτική σύνθεση. Λεπτές και ευκίνητες μεταλλικές ράβδοι με φωτεινές κορυφές, αναδύονται

από γραμμικές ρηγματώσεις του πλακόστρωτου, συμβολίζουν τις καλλιέργειες των δημητριακών. Η απόληξη της περιβάλλεται από γραμμικούς σχηματισμούς πραγματικής καλλιέργειας.

Μια «αιωρούμενη» τετράγωνη πλατεία, από υπερυψωμένες σκληρές πλάκες μεγάλων διαστάσεων, αντιστοιχεί στην έννοια της σύγχρονης πραγματικότητας, με τα χαρακτηριστικά της απόλυτης υλικότητας, αλλά και του εφήμερου και της προσωρινότητας, υπονοώντας και οριοθετώντας την αντίληψη του «κάτω», είτε με την έννοια της επικείμενης αρχαιότητας, είτε με την έννοια του Άδη. Μια σειρά από επιμήκη φώτα δαπέδου, σαν πεσμένες δάδες, σηματοδοτούν την πορεία της Ιεράς Οδού και συμβολίζουν, ίσως, τις δάδες της τελευταίας τελετουργίας.

Μελετητές:

Μπούκη Μπαμπάλου-Νουκάκη,
Αντώνης Νουκάκης, αρχιτέκτονες

Συνεργάτης:

Γιάννης Καραχάλιος, αρχιτέκτων

Η ιδέα βασίζεται στη διαπίστωση, τον συντονισμό και την *εμβάθυνση της αντίστιξης* της σύγχρονης με την αρχαία πόλη. Βασική αρχή της πρότασης είναι η επαναφορά και ανάδειξη προηγούμενων στρωμάτων της πόλης που κρίνονται σημαντικά και ικανά να μεταφερθούν ως αντιπρόσωποι της εποχής τους στο σήμερα.

Η σύγχρονη πλατεία δεν κτίζεται. Υλοποιείται με τοποθέτηση ένθετων προκατασκευασμένων μονάδων προσθετικά στο δεδομένο αστικό υπόστρωμα. Θα αποτελέσει ένα «ξένο» στοιχείο-εργαστήριο διερεύνησης του παλίμψηστου που ταυτόχρονα εισάγει νέες παραμέτρους στον δημόσιο χώρο. Δύναται να λειτουργήσει σαν εφήμερο επίπεδο που μελλοντικά θα απομακρυνθεί ή να ενσωματωθεί στο παλίμψηστο και να αποτελέσει μέρος του.

Το νέο επίπεδο πραγματοποιεί την επικοινωνία μεταξύ των επιπέδων της ιστορίας της πόλης με την παράλειψη ή μετέπειτα απομάκρυνση των μονάδων που το αποτελούν.

Με την παράλειψη μονάδων η υπάρχουσα φύτευση βρίσκει τον χώρο για να αναπτυχθεί ενώ με την απομάκρυνση μονάδων ο χώρος ανασκάπτεται τμηματικά ανοίγοντας παράθυρα στην ιστορία της πόλης. Τα ευρήματα καταγράφονται κωδικοποιούνται και εκτίθενται.

Νέα παράμετρος του τόπου γίνεται το *τεχνολογικό φως*, που γεννιέται από το επίπεδο. Το κέντρο βάρους μετατοπίζεται από τον αρχαιολογικό χώρο που λούζεται με φώς την ημέρα στη σύγχρονη πλατεία το βράδυ.

Ο δημιουργικός φωτισμός του χώρου είναι μεταβλητός απόχρωσης και προγραμματίζεται με βάση τον χρόνο οπτικοποιώντας στον δημόσιο χώρο την έννοια της *εποχικής αλλαγής*.

Ο διαδραστικός φωτισμός τοποθετεί τον χρήστη στο κέντρο της δράσης. Με τη χρήση αισθητήρων επαφής αυξάνεται η

ένταση φωτισμού αναλογικά με το πλήθος επαφών. Έτσι εγγράφεται η παρουσία ή η απουσία επισκεπτών και το *εφήμερο ίχνος* γίνεται σημαίνον χαρακτηριστικό του τόπου.

Η νέα πλατεία ενσωματώνει, καταγράφει και κωδικοποιεί με σύγχρονους όρους σαν ένας ζωντανός οργανισμός – μια μηχανή. Ως σύγχρονο ανάλογο της μυθολογικής μύησης εισάγονται η τεχνολογία, η αρχαιολογία, και η διάδραση. *Η γνώση αναδύεται συστηματικά από το παλίμψηστο επαναφέροντας τον αρχαίο μύθο. Η διάδραση του επισκέπτη με το φως είναι το παιχνίδι με το μυστήριο και η λύση του.*

Μελετητές:

Ααρών Κοέν, Ελισάβετ Πλαϊνη, αρχιτέκτονες

Σύμβουλος φυτοτεχνίας:

Βίκυ Γροσσομανίδα, γεωπόνος

Η Ελευσίνα ήταν ο τόπος της Μητέρας Γης. Της φύσης, της γεωργίας, των κύκλων τους μέσα στον χρόνο.

Από έντονα αγροτικό στις αρχές του περασμένου αιώνα, το τοπίο της Ελευσίνας έχει πια γίνει βιομηχανικό και μετα-βιομηχανικό. Το ίδιο τοπίο που ενσάρκωνε τον μύθο, τώρα έχει σβηστεί.

Στην πλατεία Ηρώων, στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου και πάνω στον ιστορικό άξονα της Ιεράς Οδού, επαναφέρουμε τον συμβολισμό του ιστορικού αγροτικού τοπίου. Το σιτάρι, αντιπροσωπευτικό στοιχείο του κύκλου ζωής της αγροτικής φύσης, γίνεται η επιφάνεια πάνω στην οποία εγγράφεται η ζωή της πόλης.

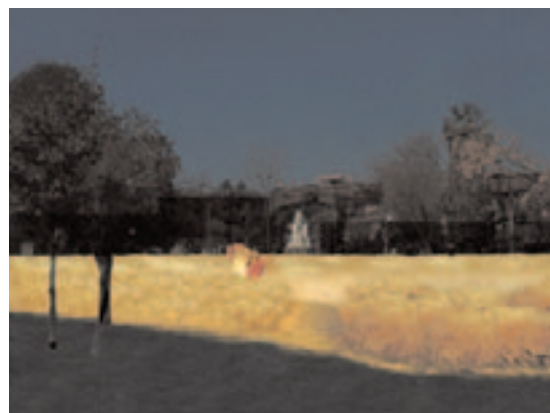
Ο χώρος της πλατείας ανασκάπτεται. Η ιστορία που κρύβεται κάτω από το πλακόστρωτο βγαίνει στην επιφάνεια. Στη συνέχεια ο χώρος καλύπτεται από μια μεταλλική εσχάρα, η οποία αποτελεί το νέο δάπεδο για τη ζωή της πόλης. Το έδαφος κάτω από την εσχάρα σπέρνεται με σιτάρι. Το σιτάρι μεγαλώ-

Μελετητές:

Θωμάς Δοξιάδης, Αγγελική Μαθιουδάκη, Τερψιθέα Κρεμάλη, Ελένη Ψυλλάκη, Ήρα Φοντεράν, Διονυσία Λιβέρη, αρχιτέκτονες
Βασιλική Δρούγα, τοπογράφος μηχανικός
Αριστέιδης Πέτρου, Μαρίνα Αντσακλή, φοιτητές αρχιτεκτονικής

νει ανάμεσα στα ανοίγματα της εσχάρας, δημιουργώντας μια νέα επιφάνεια. Στα σημεία που υπάρχουν αρχαία, το σιτάρι μεγαλώνει πιο περιορισμένα. Έτσι στην επιφάνεια των σταχυών εμφανίζονται ίχνη από το αρχαίο υπέδαφος, με κυριότερο το ίχνος της Ιεράς Οδού. Οι περαστικοί, αλλά και οι δραστηριότητες της πόλης δημιουργούν και εκείνα ίχνη, καθώς περνούν μέσα από την πλατεία και πατούν τα στάχια. Την επόμενη χρονιά, από τους σπόρους τα στάχια αναβλασταίνουν, και ο κύκλος συνεχίζεται.

Η Ιερά Οδός, μέχρι τα όρια του αρχαιολογικού χώρου ο οποίος ορίζεται από φύτευση κληματαριάς, σηματοδοτείται από γραμμική φύτευση ελιών, οι οποίες δίνουν συγκεκριμένο χαρακτήρα στον χώρο χωρίς να απαιτούν άλλες παρεμβάσεις.

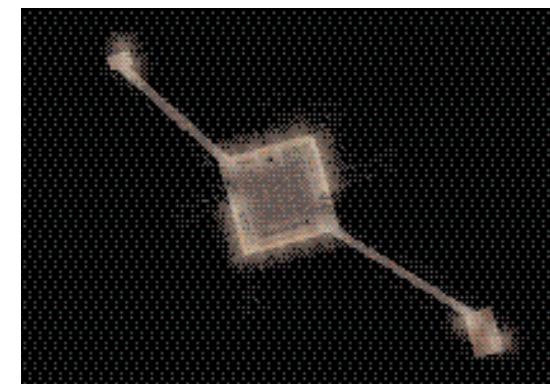
Πκατεία Ηρώων Ελευσίνας – Το ανοικτό Τελεστήριο

...Το περιεχόμενο της τελετής της μύησης παραμένει άγνωστο. Γνωρίζουμε μόνο ότι μέσα στο Τελεστήριο γίνονταν κάποια αναπαράσταση, τα δρώμενα(...), ακούγονταν μυστικές φράσεις, τα λεγόμενα, και αποκαλύπτονταν τα ιερά, τα δεικνύμενα...

Ελευσίνα, Καλλιόπη Πρέκα-Αλεξανδρή

Η πλατεία ως ανοικτό Τελεστήριο δρώμενων, λεγόμενων και δυκνεύμενων του Δήμου. Ενότητα τριών πλατειών: α. Πλατεία Φοινίκων, 23.40x15.00m ή 13x5 άκαινες, ως πολεοδομικό Πρότυπο. β. Πλατεία Εισόδου, στο τέλος της Ιεράς Οδού, 12.00x7.20m ή 4x4 άκαινες, ως αρχαιολογικό Επίπυλο. γ. Πλατεία Ηρώων, ως ανοικτό Τελεστήριο. 51.00x50.4m ή 17x28 άκαινες, σχεδόν όσο –και με ελάχιστη απόκλιση διεύθυνσης– το περικλειστο Πεισιστράτειο Τελεστήριο του Ικτίνου.

Εκτός όλων των απαραίτητων στοιχείων της πλατείας [κρήνες...] τοποθετείται, αξονικά και απέναντι από το ανακαινιζόμενο ηρώο, διαδραστική κοινοτική οθόνη. Πίσω από την οθόνη, στην ελεύθερη επιφάνεια εδάφους 30.00x1.8m ή 10x1 άκαινες, μικρά παιδιά με τα σχολεία τους, μπορούν να φυτεύουν και να θερίζουν, συμβολικά στάχια. Η πλατεία περιβάλλεται από σχάρα απορροής ομβρίων ως σχάρα καθαρ-

Μελετητής:

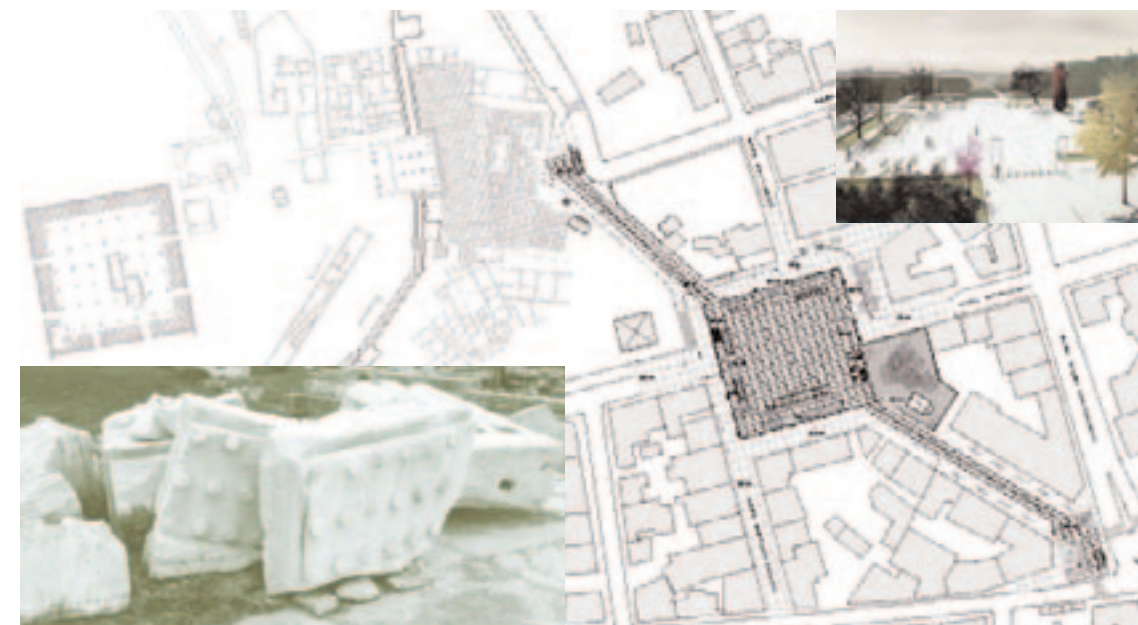
Γραφείο «Παράξενοι Ελκυστές»
Εμμανουήλ Κολοκυθάς, αρχιτέκτων

Συνεργάτες:

Λεωνίδα Οικονόμου, αρχιτέκτων

Ομάδα εργασίας:

Νίκος Μπαρμπούτης, μηχανολόγος μηχανικός
Σπύρος Κοσσυβάς, Σταύρος Καλλιγράφος, αρχιτέκτονας
Καλλιθένη Κρασάκη, σχεδιάστρια

μών. Το σύνολο φωτίζεται από ενδοδαπέδια σώματα και μεταλλικούς «πυρσούς».

Δομικό στοιχείο της επίλυσής μας είναι η άκαινα. Παράγωγη μονάδα του ποδός, βασικής μονάδας μέτρησης κατά τους αρχαίους χρόνους όπου 1 άκαινα=10 πόδες, η άκαινα είναι σαν να λέμε η τρίμετρο. Πρόκειται για ορθογώνιες ή πλάγιες παραλληλόγραμμες πλάκες από λευκό βετόν 3.00x1.80x 0.17m, με στρόγγυλα κωνικά πέλματα ύψους 0.26 και διαμέτρου 0.27m, που «κουμπώνουν» η μια δίπλα στην άλλη. Μελλοντικές ανασκαφές θα είναι ορατές και θα συνυπάρχουν με τις άκαινες. Η μεταξύ ακαινών και ακανόνιστης οικοδομικής γραμμής επιφάνεια συμπληρώνεται με λευκό βετόν.

Βασικοί άξονες της πρότασης είναι η διατήρηση της πλατείας ως κενού χώρου, ελεύθερου δοχείου δραστηριοτήτων, καμβά δημοσίων δρώμενων και η εισαγωγή θέματος-αναφοράς στον αστικό χώρο.

Η κεντρική θέση στην πόλη, η ύπαρξη μη οκληρών χρήσεων και ήπιου δομημένου περιβάλλοντος και η γειτνίαση με τον αρχαιολογικό χώρο αποτέλεσαν στοιχεία άξια ανάδειξης και αξιοποίησης. Χαρακτηριστικές για τον χώρο δραστηριότητες του αρχαίου παρελθόντος, αποτυπωμένες και φανταστικές μνήμες, προτάθηκε να βρουν μνεία-αναφορά στον αστικό χώρο και να αποτελέσουν τη βασική ιδέα για τον σχεδιασμό της πλατείας. Ως αντικείμενο αναφοράς στη σχετική με τον χώρο αρχαιότητα επιλέχθηκε η πομπή των προσκυνητών και μυστών προς την είσοδο της πόλης που συνέρεαν στο τελευταίο αυτό σημείο της Ιεράς Οδού κατά πλήθη σε ακανόνιστες πυκνώσεις και αραιώσεις. Ως φορέας της αναφοράς επιλέχθηκε ο αστικός εξοπλισμός του χώρου με καλύτερο εκφραστή τα φωτιστικά τα οποία γίνονται αντικείμενο ιδιαίτερου σχεδιασμού και παρατίθενται σε μία χαλαρή ακολουθία κατά μήκος της Ιεράς Οδού προς την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου και συνεχίζουν μέσα σε αυτόν, διασχίζοντας την πλατεία σε ανάλογες πυκνώσεις και αραιώσεις. Την εικόνα

συμπληρώνουν ειδικά καλυμμένα με βατό τζάμι και αναδειγμένα με νυχτερινό φωτισμό ανασκαφικά σκάμματα, που σαν οπές παρατήρησης στο στρώμα του χρόνου, αποκαλύπτουν το δάπεδο της αρχαίας Ιεράς Οδού σε έναν κανάβο που θυμίζει αρχαιολογική ανασκαφή. Επιμέρους στοιχεία της πρότασης είναι η διαμόρφωση γωνίας στάσης αξιοποιώντας την υφιστάμενη αναπτυγμένη φύτευση με ειδικά σχεδιασμένα καθιστικά τα οποία ξαναβρίσκονται στον πεζόδρομο της Ιεράς Οδού, η είσοδος του αρχαιολογικού χώρου και του χώρου του ναού του Αγίου Ζαχαρία και το ηρώον.

Μελετητές:
Νικόλαος Δουράμπεης, Ευτυχία Ηλιοπούλου,
Γεώργιος Τζορμπατζίδης, αρχιτέκτονες

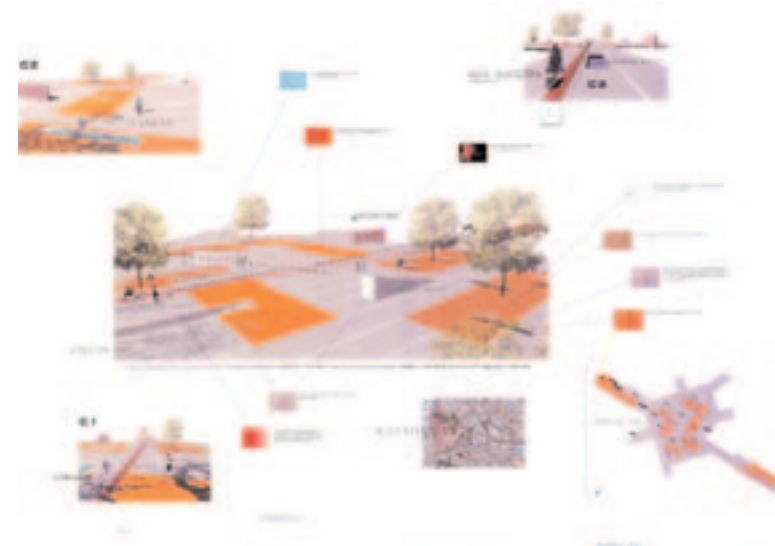
Ελευσίς = έλευσις του Νοός για τους μυημένους του αρχαίου κόσμου στην κατά-νόηση του κύκλου της ζωής και του θανάτου.

Σήμερα, μία πόλη αιωρούμενη ανάμεσα στον αρχαίο μύθο και τη σκληρή σύγχρονη πραγματικότητα. Μία πόλη σε μετάβαση, που αναζητά τη σύνδεση του χθες με το σήμερα και μέσα από αυτήν μία νέα ταυτότητα. Αυτή είναι και η κεντρική ιδέα της πρότασής μας για τη διαμόρφωση της πλατείας Ηρώων, να αντιμετωπισθεί δηλαδή σαν ένας *συνδεδεμένος κρίκος, μία άρθρωση ανάμεσα στο χθες και στο σήμερα*, ανάμεσα στον σύγχρονο πολεοδομικό ιστό, τον νοητό άξονα της Ιεράς Οδού και τον παρακείμενο αρχαιολογικό χώρο. Η πρόταση χρησιμοποιεί την ιστορική ασυνέχεια που χαρακτηρίζει την πλατεία, σαν συνθετικό υλικό. Διασπάται η έννοια της κεντρικής διάταξης, η πλατεία οργανώνεται γύρω από τον *συνθετικά κυρίαρχο άξονα της Ιεράς Οδού (τομή-αρχαιολογικό σκάμμα, καλυμμένο με γυαλί και φωτισμένο τη νύχτα) ο οποίος δηλώνει πορεία, κατεύθυνση, κατά την έννοια της αρχαίας πομπής*, με τερματικό στοιχείο τη νέα διαμορφωμένη είσοδο του αρχαιολογικού χώρου.

Η *διπολικότητα*, θεμελιώδης φιλοσοφικός όρος και μέρος του αντικειμένου της μύησης των Ελευσίνων μυστηρίων, αποτελεί επίσης δομικό στοιχείο της πρότασης. Παρελθόν-μέλλον, φως-σκότος, ζωή-θάνατος, χθόνιο-ουράνιο, ζεύγη αντιθέτων και αλληλοσυμπληρωμένων εννοιών βρίσκουν την τρισδιάστατη ερμηνεία τους στον φυσικό σχεδιασμό της πλατείας μέσω του στοιχείου της *ράμπας*. Προτείνονται 13 ράμπες, 3 ανόδου και 10 καθόδου, παράλληλες προς τον άξονα της Ιεράς Οδού και κατεύθυνση προς την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου. Οι 10 κατιούσες συμβολίζουν την κάθοδο της Κόρης στον Άδη, το παρελθόν, το σκότος, τον

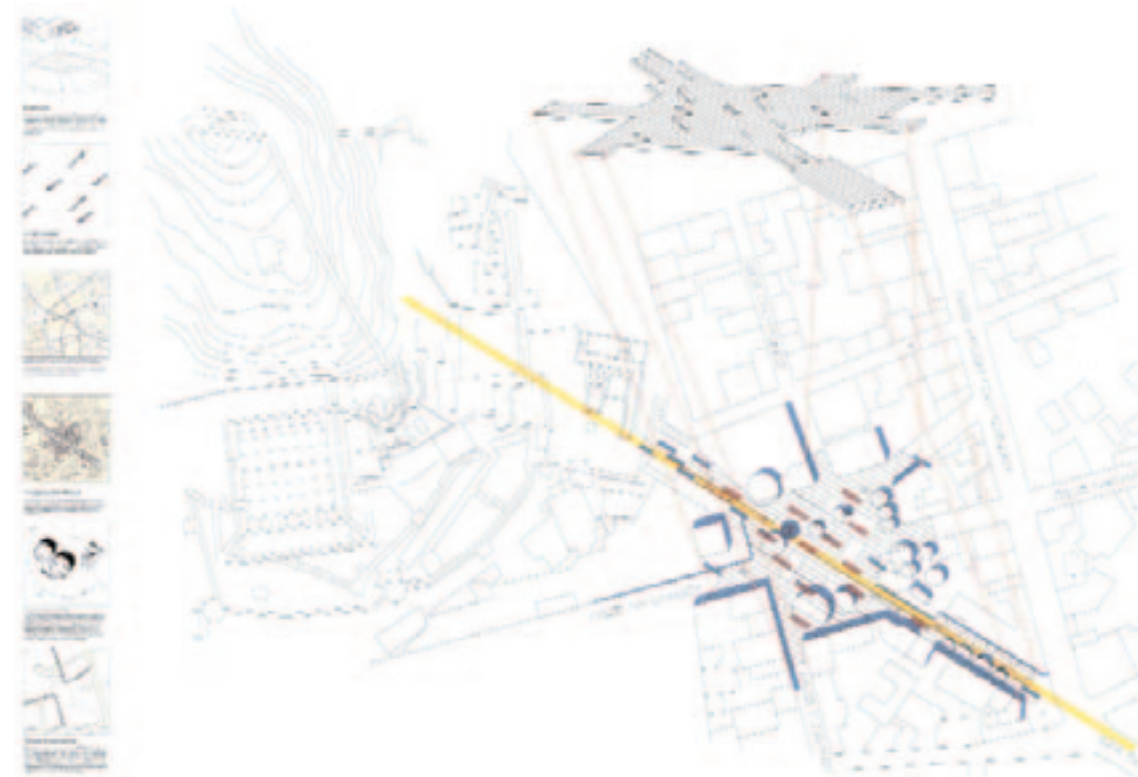
θάνατο και οι 3 ανόδου συμβολίζουν το μέλλον, το φως, τη ζωή και τον επίγειο κόσμο.

Σε όλες τις ράμπες καθόδου χρησιμοποιείται ο ήχος σαν υπόμνηση του υποβλητικού, χθόνιου χαρακτήρα των Ελευσίνων μυστηρίων.

Μελετητές:
Ειρήνη Φρεζάδου, αρχιτέκτων-πολεοδόμος
Δημήτρης Ζούπας, αρχιτέκτων

Συνεργάτες:
Γιώργος Κουφάκης, αρχιτέκτων
Βασίλης Ζούπας, φοιτητής πολιτικός μηχ.

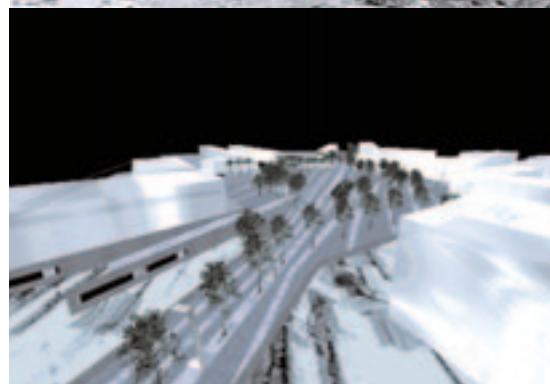

«Γραμμική» αποτύπωση ιστορικού ίχνους

Η πρότασή μας έχει στόχο την ανάδειξη του αρχαιολογικού περιπάτου και τη «γραμμική» αποτύπωση της ιστορίας της πορείας των Ελευσίνιων Μυστηρίων. Μιας πορείας όχι κατ' ανάγκη ευθύγραμμης αλλά που διαγράφεται από την κίνηση του περιπατητή, μια τεθλασμένη ροή, μια ρευστή κυκλοφορία. Περιγράφουμε έναν περίπατο με ιστορία αιώνων με τη βοήθεια νέων εργαλείων και συνοδοιπόρο τη μνήμη. Οι χαράξεις στο έδαφος έχουν την κατεύθυνση της Ιεράς Οδού, και ακολουθώντας παράλληλες πορείες διαχέονται στην πλατεία Ηρώων Πολυτεχνείου, η οποία γίνεται το προαύλιο του αρχαιολογικού χώρου και του Ναού του Αγ. Ζαχαρία.

Ο περίπατος αυτός υλοποιείται με την τοποθέτηση γραμμικών τεθλασμένων λωρίδων από λευκό μάρμαρο στο έδαφος, θραύσματα του παρελθόντος, παραπομπές στον παρακείμενο αρχαιολογικό χώρο. Κομμάτια του ιστού της πόλης, στρώματα της ιστορίας τα οποία αποτυπώνουν το ίχνος του δρόμου, μέσα από μια «χορογραφημένη» κίνηση ανθρώπων. Ανάμεσα σ' αυτές τις μαρμάρινες ροές διεισδύουν πλακόστρωτες επιφάνειες από κυβόλιθο, ακολουθώντας και αυτές τον άξονα της Ιεράς Οδού. Διατηρούμε ελεύθερο τον οπτικό άξονα συμβάλλοντας στη βιωσιμότητα της πλατείας ως δημόσιου αστικού υπαίθριου χώρου. Η πλατεία μετατρέπεται σε μια ενότητα υπερτοπικού χαρακτήρα, σε προαύλιο όλων αυτών των δραστηριοτήτων που την περιβάλλουν, γίνεται «ζωτικός χώρος», τόπος ιστορικής μνήμης αλλά και σύγχρονης κοινωνικής

συναναστροφής. Ο επισκέπτης του αρχαιολογικού χώρου βρίσκει έναν άνετο χώρο στάσης και ξεκούρασης, με οπτικές φυγές προς τα μνημεία που την περιβάλλουν. Η φύτευση διεισδύει στην πλατεία με έναν τρόπο σχεδόν φυσικό παρόλο που διατηρεί την αυστηρή γραμμική και επιμήκη χάραξη προσφέροντας δροσιά, σκίασμό αλλά και μια φυσική οριοθέτηση της πλατείας. Οι συστοιχίες των δέντρων κατά μήκος της Ιεράς Οδού τονίζουν τον άξονά της, ενώ οι πίδακες με νερό προσδίδουν μια ευχάριστη διάθεση στον επισκέπτη.

Μελετητές:

Κωνσταντίνα Κρίκου, Παναγιώτα Λουκάκου,
Τζίνα Σωτηροπούλου, αρχιτέκτονες

Η πρότασή μας για την πλατεία Ηρώων, βασίζεται στη σύνθεση δύο λειτουργικών κάρναβων, από την ανάγνωση του χώρου, σ' ένα «Δίκτυο – Δίκτυο», το οποίο ενημερώνεται από την αλληλεπίδραση μεταξύ των υφιστάμενων κινήσεων και των προτεινόμενων λειτουργιών. Η πρότασή μας επιδιώκει τη χρήση του χώρου από επισκέπτες καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας καθώς και στην άμεση σύνδεση της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου με την πλατεία και τον πεζόδρομο της Ιεράς Οδού, δυο στοιχείων που μέχρι σήμερα είναι ασύνδετα.

Προγραμματικά αυτό επιτυγχάνεται με την ενδυνάμωση των υφιστάμενων χρήσεων, τη βελτίωση των προσβάσεων και την προσθήκη νέων λειτουργιών, όπως ένας υπαίθριος χώρος εφήμερων εκδηλώσεων, ένας στεγασμένος χώρος ενοικίασης ποδηλάτων και ένα info box. Ταυτόχρονα, σπές ανοίγονται στο έδαφος όπου αποκαλύπτουν ευρήματα, δημιουργώντας έτσι μια υπαίθρια αρχαιολογική έκθεση.

Μορφολογικά αντιμετωπίζεται σαν μια *gestalt* αρχιτεκτονική χειρονομία, όπου αποφεύγεται η απλή παράθεση επιμέρους ετερόκλητων στοιχείων (πλάτωμα/φύτευση/παγκάκι) αλλά προτείνεται η σύνθεση τους σε έναν δημόσιο χώρο, που λειτουργεί σαν ένα οργανικό σύνολο.

Δημιουργούμε έτσι, ένα τεχνητό τοπίο –*landscape*– το οποίο προσαρμόζεται στις «δυναμικές» της πλατείας και παράγει αρμονικές μεταβάσεις ανάμεσα στα σημεία της. Ένα τοπίο που δημιουργεί προϋποθέσεις για κινήσεις διαφορετικών

ταχυτήτων, είτε με τα πόδια είτε με ποδήλατο, αλλά και τμήμα του οποίου λειτουργεί σαν χώρος εκτόνωσης για παικνίδι όπως skateboard/πατίνα.

Στα άκρα το τοπίο-επιφάνεια ανασκάνεται για να παραλάβει τις νέες λειτουργίες. Έτσι δημιουργούνται μορφολογικές και λειτουργικές εξάρσεις στην περίμετρο της πλατείας, που την ενώνουν ομαλά με τον ιστό της πόλης, τόσο ογκοπλαστικά όσο και λειτουργικά.

Μελετητές:

Σίμος Βαμβακίδης,
Κωνσταντίνος Χρυσός, αρχιτέκτονες

Θεσμός/Ξεπεσμός

του **Αλέξανδρου Κλειδωνά**, αρχιτέκτονα

Με αφορμή το σχετικό αφιέρωμα του τρέχοντος περιοδικού του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ στους πανελλήνιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς γεννήθηκαν ορισμένα ερωτήματα και ακολούθως προέκυψαν κάποιες απαντήσεις, οι οποίες αποτελούν το καταστάλαγμα της δεκαετούς εμπειρίας του γράφοντος πάνω στο θέμα. Ορισμένες πρώτες προσωπικές σκέψεις και απόψεις έχουν δημοσιευτεί παλιότερα («Για ποιον δουλεύουμε;», Περιοδικό Αρχιτέκτονες, τεύχος 51 – Περίοδος Β, Μάιος/Ιούνιος 2005, σελ. 34), όταν η εμπειρία από τους διαγωνισμούς ήταν σχετικά μικρότερη. Όμως με το πέρασμα του χρόνου και τη συμμετοχή σε διάφορους διαγωνισμούς οι θέσεις αυτές ωρίμασαν και σε μεγάλο βαθμό ενισχύθηκαν κυρίως ως προς τις αρνητικές διαστάσεις του ζητήματος.

Είναι άραγε οι διαγωνισμοί –ιδιωτικοί και δημόσιοι– ευκαιρία για συμμετοχή σε μια υψηλού συναγωνιστικού επιπέδου αρχιτεκτονική διαδικασία, όπου προάγεται η ευγενής άμυλα; Βραβεύονται πάντοτε οι καλύτεροι; Υλοποιείται τελικά το πρώτο βραβείο; Εάν ναι, ποια είναι η σχέση της μελέτης με το κατασκευασμένο αποτέλεσμα; Ακόμη ποια είναι η αξία και η χρησιμότητα των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών στην Ελλάδα;

Σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον δυστυχώς κάποιες φορές τα μέλη των μελετητικών ομάδων αναπτύσσουν αγενή και ανθυγιεινά αισθήματα τόσο για τους συναδέλφους τους στις άλλες ομάδες όσο και για τους συνεργάτες τους, στην ομάδα που οι ίδιοι συμμετέχουν. Άλλοτε κάποιιοι συμμετέχοντες είναι σε μεγάλο βαθμό διατεθειμένοι να μην περιοριστούν στις απαραίτητες σχέσεις και στις απαιτούμενες δράσεις καθώς μπορεί να προβούν ακόμη και σε ανεπιθύμητες ενέργειες ή ακόμη και σε επίπονες θυσίες προκειμένου να νικήσουν. Άλλοτε ο ανταγωνισμός μετατρέπεται σε αντιδία και έτσι σε ορισμένες περιπτώσεις κάποιιοι επικαλούνται ή ακόμη και χρησιμοποιούν νομικά μέσα, ανάγοντας την αρχιτεκτονική σε ζήτημα το οποίο αφορά περισσότερο δικηγόρους παρά αρχιτέκτονες. Σε άλλες περιπτώσεις κάποια από τα βραβεία γίνουν απορία για το αν και κατά πόσο αδιάβλητη και δίκαιη είναι η διαδικασία ενώ ακόμη εγείρεται ζήτημα για το κύρος της τελικής κρίσης και την υπόληψη της επιτροπής σε σχέση με τις δηλωμένες δεσμεύσεις και τις πραγματικές επιδιώξεις του αγωνοθέτη.

Σε ότι αφορά την κατάληξη αν ο διαγωνισμός είναι ιδιωτικός, δεν αποτελεί δεδομένο ότι η μελέτη, η οποία θα υλοποιηθεί, έχει αποσπάσει απαραίτητα το πρώτο βραβείο ενώ στους περισσότερους δημόσιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς δεν είναι καν σίγουρο αν θα υλοποιηθεί οτιδήποτε. Όμως ακόμη και στην απίθανη περίπτωση υλο-

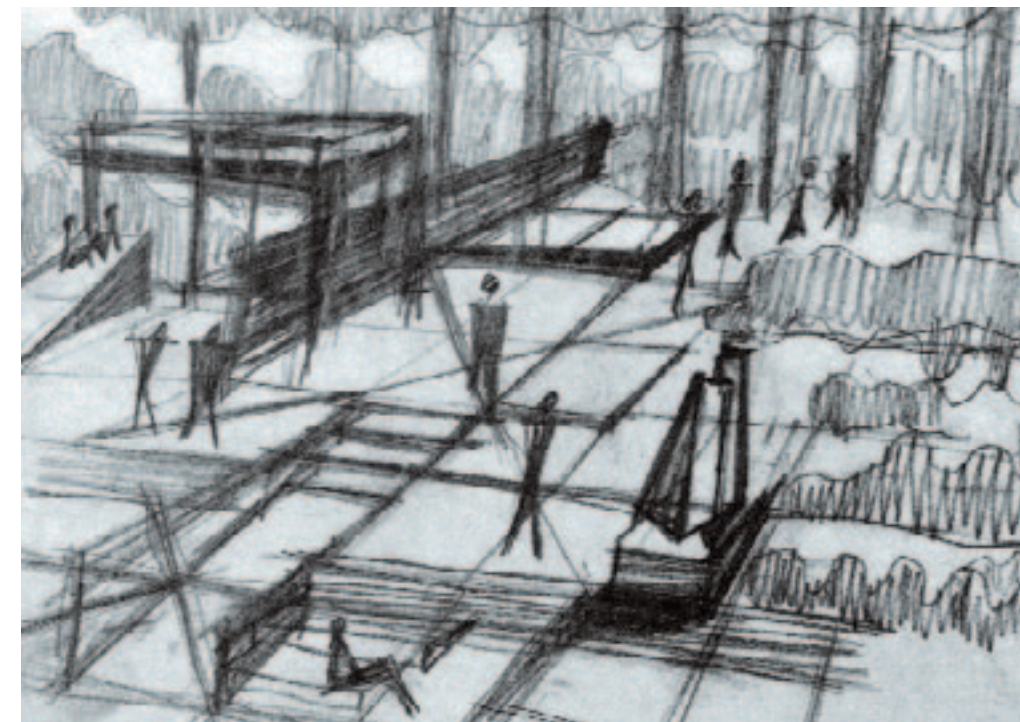
ποίησης ενός δημόσιου διαγωνισμού το τελικό αποτέλεσμα –μετά από καιρό και κόπο– είναι αμφίβολο αν ικανοποιεί πλήρως –ή έστω σε κάποιο αξιόλογο βαθμό– τις προσδοκίες των μελετητών ή τουλάχιστον αν σέβεται τις βασικές αρχιτεκτονικές αξιώσεις και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μελέτης.

Όπως φαίνεται λοιπόν, υπάρχουν διάφορες περιπτώσεις για να δικαιολογούν το γιατί ο θεσμός των πανελλήνιων αρχιτεκτονικών διαγωνισμών απαξιώνεται και βρίσκεται σε διαρκή κρίση. Γιατί κάποιιοι είναι αναξιόπιστοι, άλλοι αδιάφοροι, κάποιιοι άλλοι γίνονται προσχηματικά και μόνο για εντυπωσιασμό, ενώ οι περισσότεροι είναι είτε ατελέσφοροι είτε αναποτελεσματικοί. Ακόμη γιατί τόσο οι φορείς διεξαγωγής των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών (πολιτεία ή ιδιώτες) όσο και οι ίδιοι οι συμμετέχοντες μελετητές δεν αντιλαμβάνονται το θεσμό ως εποικοδομητική διαδικασία αλλά αντιμετωπίζοντας και συχνά υποστηρίζοντας πρόσκαιρες επιδιώξεις ή φιλοδοξίες, καταστρέφουν τη μοναδική ευκαιρία συλλογικής προσφοράς μέσω της αρχιτεκτονικής συν-δημιουργίας. Κάπως έτσι γίνονται οι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί στην Ελλάδα ή μάλλον κάπως έτσι δεν γίνονται.

Προτάσεις της Επιτροπής Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

της **Ιουλίας Δρούγα**, αρχιτέκτονας (μέλος αυτής της Επιτροπής)

Στο διάστημα 2003-2004, στα πλαίσια της Επιτροπής αρχιτεκτονικών διαγωνισμών του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, λειτούργησε μια ομάδα εργασίας που με σύμπνοια, μεθοδικότητα και κοινή στόχευση, επιτέλεσαν ένα μεγάλης σημασίας –και εν τέλει και όγκου– έργο. Αφορά στην τροποποίηση του υφιστάμενου (προβληματικού και παρωχημένου) θεσμικού πλαισίου για τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς στη χώρα μας και την προσαρμογή του στις διατάξεις της αντίστοιχης Ευρωπαϊκής Οδηγίας. Σκοπός ήταν, η εναρμόνιση με τα ισχύοντα νομικά πλαίσια των άλλων ευρωπαϊκών χωρών –ειδικά αυτών με παράδοση στη διεξαγωγή του θεσμού–, αλλά και τους κανονισμούς UIA και ACE (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων). Υπεύθυνος από το ΔΣ του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ υπήρξε ο Π. Νικολακόπουλος. Η Επιτροπή συνέλεξε, μετέφρασε και ανέκρινε, στοιχεία από οκτώ ευρωπαϊκές χώρες και κατέληξε σε πρόταση Σχεδίου Θεσμικού Πλαισίου με θέμα «Κανονισμός για τον καθορισμό των εθνικών διαδικασιών διεξαγωγής διαγωνισμών μελετών στον τομέα της αρχιτεκτονικής», και αποδέκτες τα υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και ΠΕΘΟ.

Στις προτάσεις συμπεριλαμβάνονται: δικλίδες για την υλοποίηση των βραβευθέντων προτάσεων με την απαραίτητη συμμετοχή των μελετητών, τακτοποίηση των αμοιβών, θέσπιση ανεξάρτητης επιτροπής αρχιτεκτονικών διαγωνισμών (ΕΑΔ) και συμβούλου αγωνοθέτη, συγκρότηση

δεξαμενής κριτών, διασφάλιση των πνευματικών δικαιωμάτων των μελετητών, νέο νομικό πλαίσιο για την υποχρέωση προκήρυξης αρχιτεκτονικών διαγωνισμών από τους φορείς και κίνητρα όσον αφορά στις προκηρυξίες διαγωνισμών, διασφάλιση διαφάνειας στην κρίση των μελετών κ.ά.

Το Σχέδιο δημοσιεύτηκε στο τεύχος 54/II-II/2005 του περιοδικού. Έκτοτε, και μετά και τη διαβίβαση του στα αρμόδια υπουργεία, δεν μας έχει κοινοποιηθεί κανένα νέο για την ...τύχη του. Υπουργεία και φορείς κωφεύουν και οι διαγωνισμοί. Όταν και εάν προκηρυσσονται, συνεχίζουν να αποτελούν μεγάλο πονοκέφαλο για όλους εμάς, τους συμμετέχοντες. Λόγω κακής οργάνωσης, λόγω έλλειψης διαφάνειας, λόγω αργοποριών στις διαδικασίες, λόγω αμφισβήτησης προς τα μέλη της κριτικής επιτροπής, εν τέλει λόγω έλλειψης ...οράματος για το θεσμό.

πάνω: Πνευματικό Κέντρο Αθηνών, 1959, αρχ. Ι. Δεσποτόπουλος (1ο βραβείο Πανελλήνιου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού)

μικρός-Μεγάλος Αρχιτέκτονας

της **Μαριλένας Καλυβιώτη**, αρχιτέκτονος

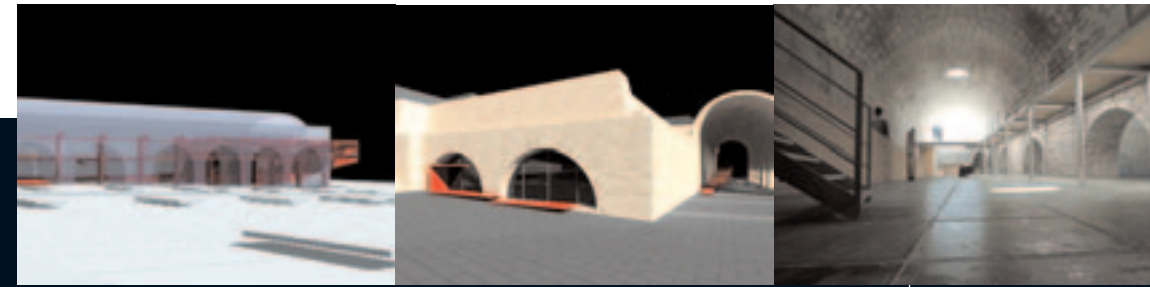
Οι «πύλες» του τμήματος Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών είναι ανοικτές. Στέκεσαι με την κάρτα στο χέρι που γράφει φοιτητής ...εξάμηνο Α. Είσαι επιτέλους φοιτητής στην πολυπόθητη σχολή. Το ήθελες από τότε που θυμάσαι τον εαυτό σου/τα τελευταία χρόνια/ήταν επιλογή των δικών σου ...είσαι όμως εδώ! Και τώρα; Τώρα ξεκινάει το παιχνίδι των γνώσεων, με παίκτες εσένα, τους συμφοιτητές σου, τους καθηγητές σου και φυσιογνωμίες όπως τον Wright, τον Le Corbusier. Οι πρώτες ιδέες αρχίζουν να έρχονται και είσαι περήφανος για τον εαυτό σου ή απογοητεύεσαι και προσπαθείς κι άλλο.

Σε όποιο στάδιο της φοίτησης σου και αν γίνει αυτό... κάποια στιγμή το νιώθεις. Θέλεις να γίνει ένας μικρός-Μεγάλος Αρχιτέκτονας και είσαι έτοιμος να κατακλίσεις τη σχολή σου... την πόλη σου... τη χώρα σου ή τον κόσμο όλο με τις δικές σου γραμμές και τους δικούς σου όγκους και χρώματα. Μπορεί να φοβάσαι να το παραδεχτείς αλλά το συναίσθημα τρέφεται μέσα σου μέρα με τη μέρα. Μπορεί να μην το αφήσεις να εκδηλωθεί ποτέ, μπορεί όμως και να το κυνηγήσεις.

Και τότε ως μάννα εξ ουρανού ο πρώτος αρχιτεκτονικός διαγωνισμός (ο πρώτος που πέφτει στην αντίληψή σου) φαντάζει η ευκαιρία να αποδείξεις την αξία σου. Μπορεί να μη διαβάσεις καν το θέμα... αλλά και μονό στην πρώτη φράση... «Διαγωνισμός ιδεών... αρχιτεκτονικός διαγωνισμός» έχεις ήδη πάρει απόφαση να συμμετάσχεις. Νιώθεις πως σου δίνεται η ευκαιρία να παίξεις ή και να πρωταγωνιστήσεις σε ελληνική ταινία ή χολιγουντιανή παραγωγή. Συνειδητοποιήσεις πως έχεις τη δυνατότητα να δώσεις λύσεις που θα φέρουν την προσωπική σου σφραγίδα, οι περιορισμοί που σου παρουσιάζουν δεν σου μοιάζουν βουνό και αρχίσεις να σχεδιάζεις συμβατικά... και μετά οι γραμμές (οι λεγόμενες «ντιζαϊνές») ξεπηδάνε από παντού...

Και τελειώνεις τη σχολή... έχεις στο ιστορικό σου 0,1,2 συμμετοχές σε διαγωνισμούς και θέλεις να βγεις στον αθηθινό κόσμο, μη προστατευόμενο από τις πύλες της σχολής, και νομίζεις πως μπορείς να συνεχίσεις την κατάρτησή σου (και μπορείς ...το πιστεύω ακράδαντα πως μπορείς, ότι και αν σημαίνει αυτό για τον καθένα). Η προκήρυξη για τον επόμενο

πανελλήνιο διαγωνισμό της Χ ανέγερσης εμφανίζεται μπροστά σου και σκέφτεσαι: θα κάνω την προσπάθειά μου. Όσα έμαθα έχω την ευκαιρία να τα παρουσιάσω με την σφραγίδα πλέον στο χέρι και με ορθότατα καλύτερες ιδέες. Διαβάζεις τις «οδηγίες διαγωνιζομένων» και τα πρώτα καμπανάκια αρχίζουν να αντηχούν στα αφτιά σου: ΓΟΚ, επιτρεπόμενη δόμηση, επιτρεπόμενο ύψος, χρήσεις γης, επιτρεπόμενες λειτουργίες, προϋπολογισμός έργου και επιτρεπόμενο κόστος. Και οι συμμετέχοντες πολλοί, αρκετοί από τους οποίους γνωστά ονόματα που γυρίζουν στο κεφάλι σου άλλα από τότε που ήσουν φοιτητής και άλλα από τη στιγμή που έγινες ενεργό μέλος της αρχιτεκτονικής κοινότητας. Και οι αμφιβολίες περί συμμετοχής σου, άλλοτε λιγότερες άλλοτε περισσότερες (άλλοτε καθόλου πρέπει να είμαστε ειλικρινείς) εμφανίζονται. Νιώθεις να σε πνίγουν οι περιορισμοί και ο συναγωνισμός με σημαντικές (όχι πάντα ποιοτικές κατά την γνώμη σου) παρουσίες στον χώρο της αρχιτεκτονικής δημιουργίας στη χώρα σου. Τα ερωτήματα σε κατακλύζουν: Τι μπορώ να σχεδιάσω με τόσα δεν; Υπάρχει περίπτωση να προκριθώ ή θα μείνω στην αφάνεια; Και απόψεις περί παραποίησης του τελικά ανεγερθέντος από το σχεδιαζόμενο σε βομβαρδίζουν. Και εκεί είναι που πρέπει να πάρεις αποφάσεις και να φέρεις σε εφαρμογή όλα όσα έμαθες όλα αυτά τα χρόνια. Και ξέρεις πως έχεις πολλά να μάθεις ακόμα. Γιατί το πραγματικό παιχνίδι των γνώσεων έφυγε από την φωλιά της σχολής σου και από τα χέρια των συμφοιτητών και καθηγητών σου. Βρίσκεται τώρα στα χέρια τα δικά σου και των συναδέλφων σου, στα χέρια της πολιτείας, της κοινωνίας με την οποία καλείσαι να συνεργαστείς ή και να έρθεις σε σύγκρουση. Βρίσκεται στις απογοητεύσεις που θα συναντήσεις και τα κολλήματα που θα παρουσιαστούν μπροστά σου και θα είναι πολλά αλλά εσύ θα συνεχίσεις. Και τα πράγματα θα γίνουν πιο εύκολα. Θα μάθεις να κινείσαι και να ελίσσεσαι. Να μη φοβάσαι μεγάλα ονόματα και κλίκες. Να μην τρομάζεις στην ιδέα μιας σύγκρουσης ή μιας χαμένης από χέρι, όπως θα πιστέψεις, συμμετοχής στον τάδε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό... και τότε είναι που θα έχεις πραγματικά κερδίσει.

διαγωνισμός

Αποκατάσταση και νέα χρήση του Ανατολικού Νεωρίου, της Δεξαμενής ΖΑΝΕ και της Αποθήκης Άλατος στο λιμάνι του Ηρακλείου Κρήτης

πάνω: Αφίσα του διαγωνισμού Future of the Cities, IFHP Ranko Radovic Student Competition 2007

Εδώ και καιρό στην πόλη του Ηρακλείου οι νέες κατασκευές, εμφανίζονται διάσπαρτες και ασυνάρτητες χωρίς συνεκτικό λόγο, χωρίς αναφορά στον υφιστάμενο ιστό ούτε, πιο σημαντικά, στο «προϋπάρχον» στην προηγούμενη πολιτιστική τοπογραφία. Το αποτέλεσμα είναι ότι η ζωή στην πόλη, ως οπτική και κινητική εμπειρία, είναι πλέον μια ασυνεχής αλληλουχία από αυτόνομα, ανεξάρτητα μεταξύ τους, αυτοαναφορικά οπτικά στίγματα που, μέσα στην αυτοαναφορικότητά τους, νομιμοποιούνται μεν αλλά ανθίστανται οποιαδήποτε προσπάθεια συγκρότησης ενός συνεχούς αφηγήματος που θα ήταν «ο δρόμος» και, εξ αυτού, η πόλη ως βιωματική συνέχεια ενός πολιτειακού συμβολαίου.

Το αντικείμενο όμως αυτού του διαγωνισμού, αυτό το κομμάτι του λιμανιού του Χάνδακα, είναι ένα από τα λίγα μέρη όπου αναγνωρίζεται η παλιά πόλη και η σχέση της με τα τείχη που την σχημάτιζαν. Το εναπομείναν τμήμα των Νεότερων Νεωρίων, η Ενετική Δεξαμενή ZANE και η Αποθήκη Αλατιού στη μεριά της προκουμαίας ακόμα και στην κατάσταση που βρίσκονται, ερείπια κενά λειτουργίας, έχουν ακόμη τη δυνατότητα να παραπέμπουν στην πρωταρχική τοπογραφία του λιμανιού.

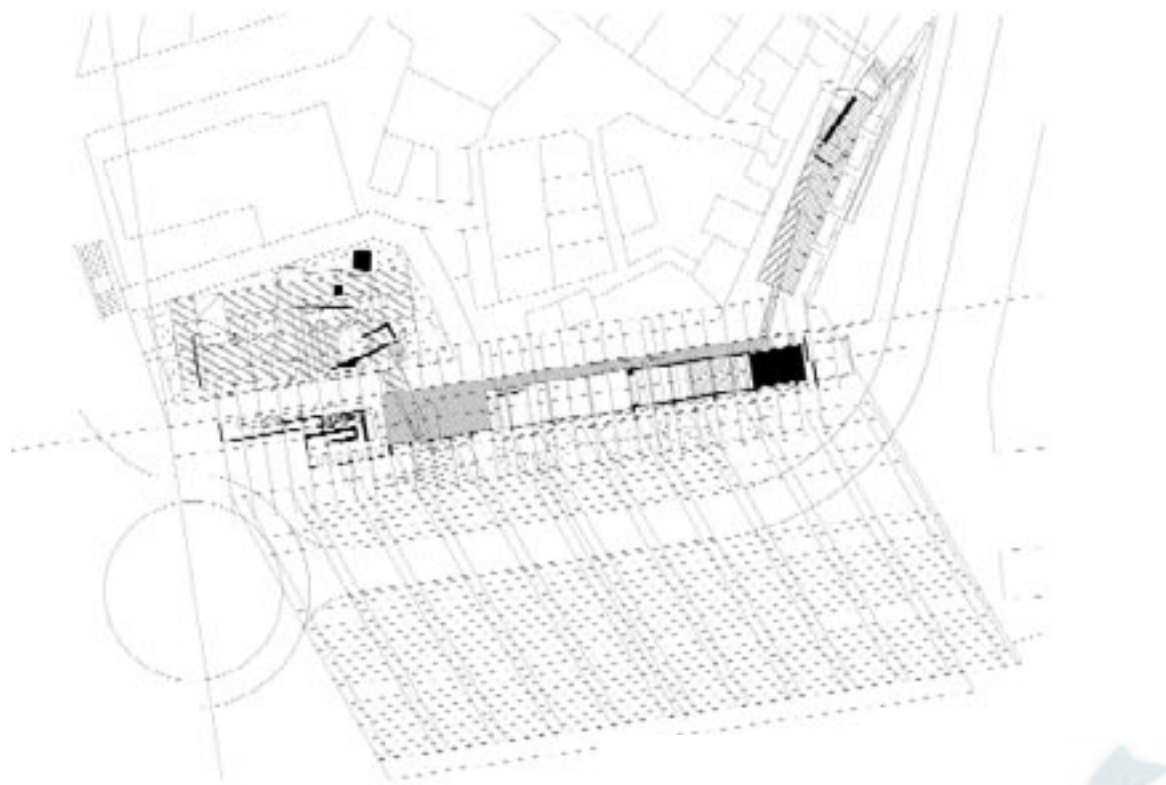
...Όταν αναφερόμαστε στα κτήρια ως πολιτιστική κληρονομιά

δεν τα εννοούμε ως αντικείμενα, ως κτισμένες εικόνες μιας παρελθούσας εποχής –που αντικείμενοι, έξω από εμάς– αλλά ως χώρο που βιώνεται και, ως εκ τούτου μεταουσιώνεται σε χρόνο μας που μας περιβάλλει, εμάς και τις πράξεις μας.

...Για να ενεργοποιηθεί η μνήμη μέσω του ερειπίου, απαιτείται η ενεργή ανάμνηση, μια προβολή της επιθυμίας για ζωή, όπου αντί να αναπολούμε απεγνωσμένα το παρελθόν για τα χαμένα αντικείμενα, επιθυμούμε και σχεδιάζουμε νέους χρόνους. Τότε είναι που το παρελθόν αποκαλύπτεται πλέον ως χώρος και μας επιτρέπει να εμπλακούμε με την δημιουργική πράξη ως συμπληρωματική πράξη, ως ολοκλήρωση του ατελούς, ως συνέχεια!

Η επανάχρηση, λοιπόν, δεν συνιστά «δεύτερο χέρι» αλλά είναι αποτέλεσμα μιας επέμβασης που προσφέρει μια νέα οπτική μιας παλιάς τοπογραφίας. Το παλιό κτίσμα συνεχίζει να υπάρχει όχι όμως ως κτήριο αλλά ως τοπογραφία, ως οικόπεδο αυτή τη φορά για το πρόγραμμα που έρχεται να εγκατασταθεί εκεί. Το παλιό, ως μνημείο, συνεχίζει την ζωή του ως πηγή γνώσης, ως ανάμνηση μιας προηγούμενης πρωταρχικής σχέσης με τον κόσμο, στην περίπτωση μας με τη θάλασσα και το λιμάνι.

Αρχή της πρότασης αποτελεί η οριοθέτηση ενός επιπέδου όρασης του μνημείου, που θα αποκαλύπτει τις πρωταρχικές του δομές, ενώ ταυτόχρονα θα επιτρέπει την αναγνώριση της ιστορικής συνέχειας της πόλης του Ηρακλείου, που απορρέει από τη δυναμική της διαλεκτικής σχέσης μεταξύ του παλιού και του σύγχρονου. Ως κλειδί του μηχανισμού που μας επέτρεψε να φέρουμε το καινούργιο πρόγραμμα σε σχέση με τα παλιά κτίσματα χρησιμοποιήσαμε την μεταφορά. Δηλαδή, αρνηθήκαμε την μετατροπή ως εργαλείο επανάχρησης και την μετάλλαξη των υφισταμένων κτισμάτων σε κτήριο αλλά, χρησιμοποιώντας το κτήριο ως «χρονικό οικόπεδο» μεταφέραμε σε αυτό την δομή, συνθετική και κατασκευαστική, ενός ταρσανά, του αρχετυπικού ναυπηγείου του 19ου αιώνα. Χαρακτηριστικές μορφές, οι καμπύλες που φτιάχνουν τα καράβια, τα κράματα υλικών, σανίδες και μέταλλα και οι τυπικές κατασκευές, το κόκκινο του μίνιου, επιστρατεύθηκαν ως στοιχεία μεταφοράς που ενεργοποιούν τις μνήμες που λανθάνουν στον χώρο και επέτρεψαν σ' εμάς να ανακαλέσουμε και να μεταφέρουμε στο παρόν στιγμές ζωής που μπορούν να αποτελούν ακόμα στοιχεία της τοπογραφίας. Στην προκειμένη περίπτωση, η μεταφορά δεν αποτελεί ένα εικονογραφικό τρικ, ένα λεκτικό τέχνασμα που να εξαντλείται μετά το πρώτο διάβασμα. Δρα συνεχώς σε ένα επίπεδο προ-λεκτικό φέρνοντας μας σε σχέση με βιώματα που λειτουργούν έξω από τους περιορισμούς του ιστορικού χρόνου και μας βοηθούν να οικειοποιηθούμε τον χρόνο του χώρου χωρίς να φοβηθούμε μήπως καταλήξουμε ασεβείς. Η ασεβεία, εξάλλου, είναι πιθανότητα μόνο στον ιστορικό χρόνο. Σε αυτόν, τον άλλο χρόνο, ισχύει η δυνατότητα της συνύπαρξης. Στην πρότασή μας, λοιπόν, τα καινούργια στοιχεία της σύνθεσης αποστασιοποιούνται από τα παλιά κτίσματα όχι από φόβο μήπως κακομεταχειριστούμε το παρελθόν αλλά για να επιτρέψουμε τις διαφορετικές χρονικές στιγμές να συνυπάρξουν ισόνομα μέσα στα πλαίσια των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα φιλοξενησει ο χώρος. Ένας κόσμος, ο παλιός και ο καινούργιος, ένας.

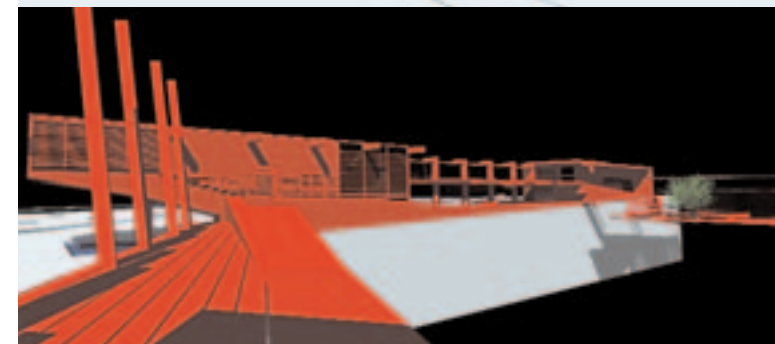
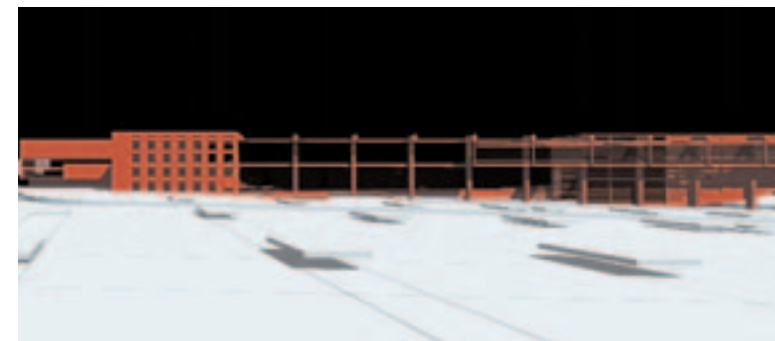
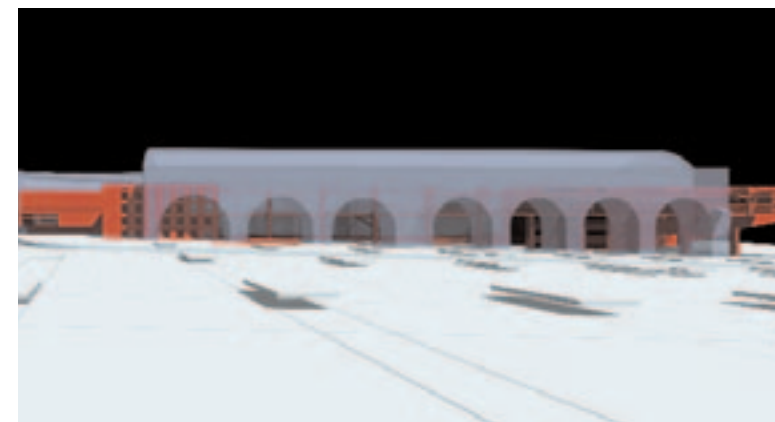
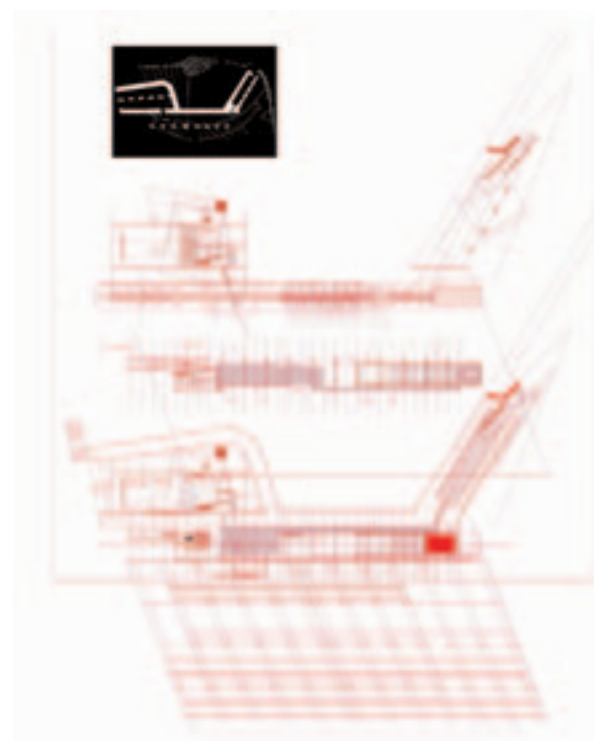

Μελετητές:

Αθανάσιος Κ. Σπανομαρίδης,
Γιάννης Ζαχαριάδης, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

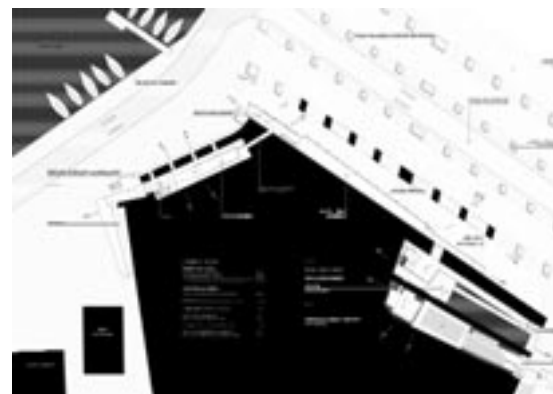
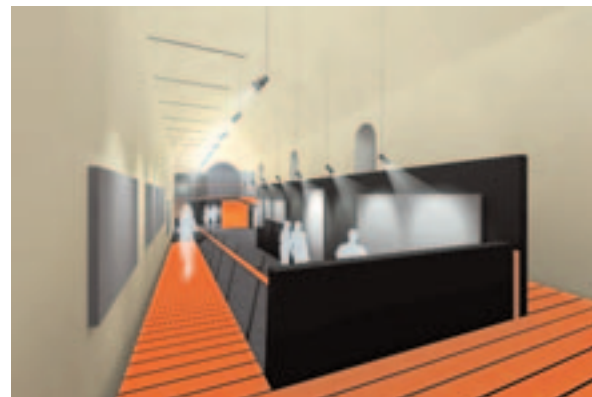
Ισμήνη Μέλιου, Σταύρος Μόφορης, αρχιτέκτονες
Παυλίνα Μανέτα, Δήμητρα Παυλάκου, φοιτήτριες αρχιτέκτονες

Από τους τέσσερις αιώνες της ενετικής θαλάσσιας οχύρωσης του Ηρακλείου σήμερα απομένουν σπαράγματα ασύνδετα, δίχως λειτουργική και νοηματική συνοχή. Το μεσαιωνικό αρχαιολογικό τοπίο του θαλάσσιου μετώπου παραμένει δυσερμίνευτο και δυσανάγνωστο. Το έλλειμμα εποπτείας και κατανόησης του ιστορικού χώρου επιχειρεί να αναπληρώσει η προκείμενη πρόταση, στην περιοχή των ανατολικών νεωρίων, με δύο χειρονομίες:

(α) Διαμόρφωση του δημόσιου χώρου-πλατείας μπροστά στην τοξοστοιχία του απομείναντος νεωρίου, με την επισήμανση των ιχνών του πλήρους συγκροτήματος.

(β) Κατασκευή υπερυψωμένου εξώστου-belvedere στη βορινή άκρη του Νεωρίου, για την εποπτεία του θαλασσιού μετώπου και των μνημειακών καταλοίπων. Κατ' αυτό τον τρόπο ολοκληρώνεται η ζητούμενη λειτουργική και νοηματική σύνδεση των επιμέρους ενότητων (Δεξαμενής, Νεωρίου και Αλατάδικου) με προτάσεις που βοηθούν την επαναφορά της ιστορικής μνήμης. Η κεντρική ιδέα της αρχιτεκτονικής παρέμβασης συνοψίζεται στην ένταξη μιας συνεχούς επιφανείας ξύλινου δαπέδου, που οδηγεί την κυκλοφορία του κοινού στις επιμέρους περιοχές. Το δάπεδο αυτό, άλλοτε με τη μορφή διαδρόμου ή ράμπας, άλλοτε ως κερκίδωμα κι άλλοτε ως βάθρο, διατρέχει τον δημόσιο χώρο που περιβάλλει το μνημείο, εισχωρεί μέσα του, προβάλλει και προεκτείνει τις χριστικές επιφάνειες. Συνδέει τους επιμέρους χώρους –Δεξαμενή, Νεώριο και Αλατάδικο– και εξασφαλίζει πρόσβαση σε όλους.

Μελετητής:

Γιάννης Κίζης, αρχιτέκτων, αναπλ. καθηγητής ΕΜΠ

Συνεργάτες:

Νίκος Βενιανάκης, Κωσταντής Κίζης, Νίκος Σούλης, αρχιτέκτονες· Γιάννης Τσοπανάκης, πολιτικός μηχανικός· Παύλος Ζαννής, μηχανολόγος μηχανικός.

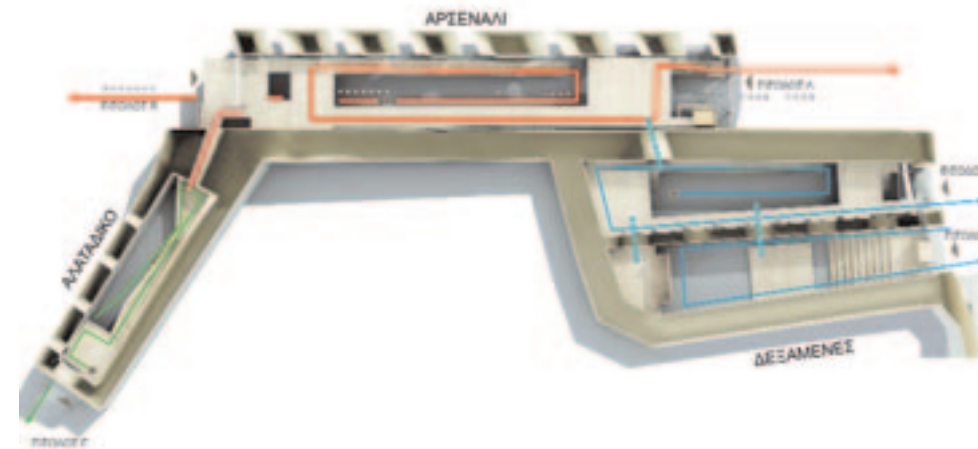
Σύμβουλος:

Νίκος Σκουτέλης, αρχιτέκτων, επίκ. καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης

Το δάπεδο αυτό είναι ο αγωγός που εισάγει τις νέες χρήσεις και φέρει όλο το λειτουργικό τους φορτίο, έτσι ώστε να παραμείνουν ανέπαφες οι επιφάνειες του μνημείου. Η τήρηση αποστάσεων από τις μεσαιωνικές επιφάνειες των μνημείων (τοίχοι, θόλοι, αυθεντικά δάπεδα) διατρέχει όλη την πρόταση και επιτρέπει την αντιστιχτική γραφή των εισαγομένων στοιχείων, με τρόπο που καθιστά απολύτως αναγνωρίσιμη τη νεωτερική παρέμβαση και καταξιώνει την παρουσία του μνημείου.

Όλες οι νέες προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι αναστρέψιμες.

Επανάχρηση δεν σημαίνει αναίρεση της συμβολικής παρακαταθήκης ενός ιστορικού κελύφους. Σημαίνει επαναβίωση και επανασηματοδότησή του ώστε να παραμείνει στη μνήμη και τη ζωή της πόλης με νέες συναντήσεις, δραστηριότητες και συλλογικές δράσεις.

Η πρόταση προσπαθεί να πειθαρχήσει εκφραστικά στην «ανακουφιστική σιωπή» και δομική λιτότητα του μνημείου –εξωτερική και εσωτερική– και όχι να μεταχειριστεί το κέλυφος σαν πεδίο «δημιουργικής ιδιαιτερότητας». Επιχειρεί να αναδείξει και να ζωογονήσει τον εσωτερικό όγκο με στόχο να επανακατοικηθεί το ίδιο το κτίσμα και όχι απλά να «στεγάσει» μια νέα κατασκευή.

Αναζητήθηκε μία ροή κινήσεων που θα ενοποιεί τη συνολική εσωτερική λειτουργία των τριών κτιρίων και ταυτόχρονα θα δημιουργεί τους χώρους –τους μικρότερους τόπους– των νέων χρήσεων. Το Αρσενάλι παραμένει ένα πέρασμα-δρόμος, η διαδρομή του όμως επεκτείνεται και εμπλουτίζεται με μία αλληλουχία από ελαφρές ράμπες και ανισοίψη πατάρια, που δημιουργούν τις γαλαρίες των εκθεσιακών χώρων, λειτουργώντας ταυτόχρονα σαν εξώστες για τα εσωτερικά δρώμενα και σαν πλατώματα-«καταστρώματα» συλλογικών δράσεων. Ο επισκέπτης ανακτά το «θετικό κενό» των θόλων, προσεγγίζει και παρατηρεί την τεχνοδομία τους και αποκτά μια νέα αντίληψη του χώρου με στοχευμένες οπτικές φυγές, προοπτικές και θέες.

Το Νεώριο λειτουργεί σαν εκθεσιακός χώρος, με δυνατότητα να δεχτεί μικρότερες ή μεγαλύτερες ομαδικές πολιτιστικές δράσεις στις επιμέρους χωρικές ενότητες. Το δυτικό πατάρι επεκτείνεται σαν εξώστης – θέα προς το ενετικό λιμάνι και φιλοξενεί το κυλικείο με άμεση πρόσβαση και από τον χώρο της Αποθήκης. Οι σκοτεινοί χώροι των Δεξαμενών φιλοξενούν τις θεατρικές και μουσικές παραστάσεις παίρνοντας φως από τα δρώμενα της τέχνης. Ο πρώτος θόλος σε επαφή με το Αρσενάλι επεκτείνει τη διαδρομή του εκθεσιακού χώρου λειτουργώντας παράλληλα σαν φουαγιέ του χώρου των εκδηλώσεων στον δεύτερο θόλο. Οι χώροι αποκτούν άμεση πρόσβαση από τον εξωτερικό χώρο στη στάση των παταριών και δυνατότητα αυτόνομης λειτουργίας. Η Αποθήκη του Αλατιού στεγάζει ένα νεανικό εργαστήριο μουσικής και οργανοποιίας έχοντας αναφορά στην πλατεία του Τελωνείου.

Για όλες τις κατασκευές επιλέχθηκε ένα αυτοφερόμενο δομικό σύστημα από μέταλλο και ξύλο, που ενσωματώνει τις εκθεσιακές επιφάνειες, τους γενικούς και σημειακούς φωτι-

σμούς και τις καλωδιώσεις, απλής οικοδομικής τεχνολογίας, που χωρίς να μιμείται, στίνει ξανά τις «σκαλωσιές» του υπηγείου, αναζητώντας τη νέα αντίληψη και σηματοδότηση του χώρου.

Μελετητές:

Θεώνη Ξάνθη, Θεοδωρή Ανδρουλάκης, Γεράσιμος Ζακυνθινός, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Γαβριέλλα Καραμπάτσου, Νίκος Κεχαγιάς, Στέλλα Μακαρόνα, Γιώργος Κουμερτάς, Μαρουσώ Χανιώτη, Τάσος Σπυρίδωνος, αρχιτέκτονες
Η/Μ ΕΠΕ - Κώστας Ζαχάριος, Η/Μ εγκαταστάσεις
Θόδωρος Νιαουνάκης, ακουστική μελέτη